

INSTITUTIONSNAMN

"GISSA INTE VAD VI TYCKER, FRÅGA OSS ISTÄLLET!"

En etnografisk studie om ungas delaktighet och
inflytande

Alexandra Wadell

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	PDA523 Masteruppsats i Barn- och ungdomsvetenskap
Nivå:	Avancerad nivå
Termin/år:	Vt2024
Handledare:	Anette Hellman
Examinator:	Johannes Lunneblad
Rapport nr:	xx (ifylles ej av studenten/studenterna)

Abstract

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	PDA523 Masteruppsats i Barn- och ungdomsvetenskap
Nivå:	Avancerad nivå
Termin/år:	Vt2024
Handledare:	Anette Hellman
Examinator:	Johannes Lunneblad
Rapport nr:	xx (ifylles ej av studenten/studenterna) Agens, Barns rätt, Barns röster, Delaktighet, Demokrati, Förmåga, Inflytande, Motstånd, Politik, Representation, Uppfattning,
Nyckelord:	Upplevelse, Uttryck

Vi är alla människor med rätt att säga vad vi vill och bilda oss en egen uppfattning. Detta talar starkt för en otrolig frihet men kan likväl skildra viss problematik. Skilda meningar om människors erfarenheter och uppfattningar kan leda till konflikter eller motstånd, något som inte är allt för ovanligt när vuxna gör tolkningar av barns situationer. Alla har vi en gång varit barn och minns känslan av att inte bli lyssnad på eller få sin röst hörd, kanske just för att vi då varit just barn. Makt är ett multidimensionellt perspektiv på det dynamiska spel som existerar mellan påverkare och påverkan. Det finns flera olika sätt att studera hur makt produceras men det är främst i den relationella aspekten av människors upplevelser som den tydligast träder fram.

”Gissa inte vad vi tycker, fråga oss istället!” lyder rubriken på det videoklipp av Ungdomsfullmäktige (Göteborgs Stad, 2019) som ligger till grund för intresset av det här arbetets forskningsfokus. Det är med anledning av barns röster som studien gör en ansats att induktivt synliggöra ungdomars förmågor och möjligheter till delaktighet och inflytande genom att lyfta deras erfarenheter och uttryck. Följande arbete bygger på deltagande observationer och etnografiska intervjuer från en reflexiv etnografisk studie. Studien har som syfte att undersöka hur ungdomar upplever och uppfattar att deras delaktighet och inflytande kommer till uttryck inom en demokratisk och politisk arena tillsammans med vuxna.

Förord

“With great power comes great responsibility”.

- Uncle Ben (Spider-Man, 2002)

Att som vuxen få ta del av barns världar och som pedagog få bidra till deras utveckling och lärande är ett ärat privilegium. Mina studier började som ett intresse för barns utveckling och lärande men efter många yrkesverksamma år i förskolan väcktes även ett intresse för barns livs- och uppväxtvillkor. Detta har gjort att jag valt att fortbilda mig på avancerad nivå. Under min masterutbildning insåg jag snabbt att mitt intresse för barns rätt präglades av perspektivet på barn som utsatt grupp i samhället, inte minst i samhällen där vuxna och vuxenhet prioriteras. Att vara just vuxen medför vissa privilegier och det har fått mig att reflektera över vad det egentligen innebär, speciellt i relation till barn. Som ringar på vattnet har detta format mitt fokus och nu mynnat ut i en ambition att vilja synliggöra perspektivet på barn utifrån en mer positiv aspekt. Jag upplever att vi som vuxna och som lärare, utöver vårt pedagogiska ansvar, har ett moraliskt ansvar att med så goda avsikter som möjligt se till barn och ungas bästa. Power i denna bemärkelse utgör det ansvar vuxna har att kliva åt sidan och låta barn med egna röster få komma till tals och bli hörda. Det här arbetet är min ansats att försöka uttrycka ett sådant ansvar.

Jag vill rikta ett tack till alla medverkande deltagare i studien för ett fantastiskt engagemang. Jag vill tacka min handledare Anette Hellman som handlett mig genom olika processer i arbetet med denna uppsats. Din entusiasm och positiva inställning har varit en ledstjärna som hjälpt mig se vikten av mitt arbete. Jag vill även uttrycka min otroliga tacksamhet för ”Gänget” kurskamrater som med svar på tal alltid backat upp mig när jag varit lite vilsen. Ett personligt tack till Jonathan Stockhaus som även under arbetet med denna uppsats påmint mig om att ta det ”hakuna matata” och att inte ge upp, även när det i vissa stunder känts hopplöst.

Alexandra Wadell

Innehållsförteckning

Inledning.....	5
Syfte.....	7
Bakgrund	8
Barn, ungdom och vuxenhet.....	8
Barns rätt.....	9
Rätt till aktörskap.....	10
Ungas demokratiska och politiska uttryck.....	11
Tidigare forskning	12
Det adultistiska samhället.....	12
Makt och strukturer	12
Delaktighet och inflytande.....	13
Metod.....	16
Struktur och ansats.....	16
Teori.....	17
Etiska överväganden.....	19
Urval och empiri.....	20
Bearbetning av material.....	21
Analysmetod.....	23
Resultat	25
Den demokratiska och politiska sfären.....	25
Rätten till sin rätt	25
Att höras och bli lyssnad på.....	28
Ungdomsfullmäktige – en demokratisk och politisk plattform	31
Deltagande som en möjlighet att påverka.....	31
Ett nätverk av relationer	33
Diskussion	36
Metodreflektion	36
Resultatreflektion.....	38
Vikten av barns rätt till makt	38
Vikten av barns agens.....	39
Avslutande reflektion	41
Referenslista	43
Bilagor	48
Bilaga 1. Förberedande intervjuanteckningar.....	48
Bilaga 2. Mall för transkriptionsregler	49
Bilaga 3. Redovisning av indexering och utformning av teman	50

Inledning

FN:s konvention om barns mänskliga rättigheter ratificerades i Sverige år 1990 (UNICEF Sverige, 2006). Det växande intresset för barns rätt i samhället ökade i och med att Barnkonventionen implementerades som svensk lag år 2020. Konventionen som består av rättsligt bindande avtal och bestämmelser skildrar ett barncentrerat och barnrättsligt perspektiv som präglar både den nuvarande barnsynen och de nationella styrdokumenterna (UNICEF Sverige, 2006). Enligt Skollagen (SFS 2010:800) ska de nationella styrdokumenterna i Sverige vila på en barnrättslig och likvärdig demokratisk grund. Både Lpfö18 och Lgr22 (Läroplan för förskolan, 2018; Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, 2022) beskriver hur utbildningen ska spegla de värden och rättigheter som Barnkonventionen utgörs av. Detta innebär att barns bästa ska bejakas likaväl som deras rätt till delaktighet och inflytande.

Vidare uttrycks att barn ska få kännedom om sina egna rättigheter samt att de ska få förståelse för vad demokrati är och innebär. Den sociala aspekten av barns utveckling förutsätter att barns ansvarstagande sker utifrån deras handlingsutrymme. Agens är ett centralt nyckelbegrepp inom barn- och barndomsstudier för att studera barns aktiva bidrag till sina sociala världar och till samhället. Allison James och Alan Prouts citat ur Esser m.fl. (2016) beskriver vikten av agens som "Children are and must be seen as active in the construction and determination of their own social lives, the lives of those around them and of the societies in which they live" (s. 2).

Artikel 12 i Barnkonventionen handlar om barns rätt till delaktighet. Barn har rätt att få uttrycka sin mening och bli lyssnad på vilket kan vara svårt i ett åldersstrukturerat samhälle som prioriterar vuxnas röster i det offentliga rummet. I Sverige finns flertalet arenor för barn och unga att på olika nivåer utöva sin rätt till demokratisk och politisk delaktighet och inflytande. År 2003 bildades Sveriges ungdomsråd för att inkludera unga i samhällspolitiska debatter och beslutsfattningar. I en artikel ur Altinget motsätter sig dock Sveriges ungdomsråd den svenska demokratin (Nurkovic & Åberg, 2023). I artikeln uttrycks ungdomars missnöje om en ansvarslös politik som bidragit till en svagare demokrati i Sverige där ungas möjlighet till delaktighet och inflytande begränsats. Ungdomarnas upplevelser och uttryck av att inte bli lyssnade på och tagna på allvar skildrar ett perspektiv om barns utsatthet som marginaliserad grupp i samhället, ett perspektiv som Wall (2010) belyser genom begreppet *childism*.

Forskningen kring barns deltagande har omfattat ett flertal modeller. Mellan år 1969–2016 har olika modeller använts vid analyser och tolkningar i studier om offentliga former av barns medverkan. Dessa studier har belyst både de fördelar och utmaningar som är förknippade med barns deltagande, samt diskuterat teoretiska perspektiv. Barns deltagande har granskats i en rad olika sammanhang, inklusive inom familjeliv, skolor, samhället och inom specifika miljöer och grupper (Montà, 2023). Flera analyser av barnrättspolitik har utförts, bland annat genom rapporten från det belgiska ordförandeskapet i EU 2010, som ger en översikt över europeiska och internationella politiska agendor för barn och ungdomar. Rapporten, som uppdaterades årligen fram till 2018, sammanställer viktiga barn- och ungdomspolitiska initiativ från EU, Europarådet och FN, med syftet att påverka nationell politik. Det är viktigt att beakta skillnaden mellan hur barns handlingsfrihet definieras på papper och deras verkliga erfarenheter. Deltagande ses som en lärandeprocess där barn lär sig hur deras och vuxnas åsikter påverkar beslutsfattande och resultat (Montà, 2023). Därmed representerar barns rättigheter både en princip och en utmaning för pedagogik och politik, eftersom de värderingar och principer som uttrycks i policydokument måste internaliseras för att kunna tillämpas i praktiken.

Ungdomsfullmäktige har skapats för att öka barns och ungas inflytande i samhällsfrågor som berör dem (Göteborgs Stad, 2021). I videoklippet "Gissa inte vad vi tycker, fråga oss istället!" av Göteborgs Stad (2019) uttrycker ungdomar från Ungdomsfullmäktige vikten av att även ungdomar i samhället ska få utöva social och demokratisk rätt. Ungdomarna lyfter skillnaden mellan barnperspektivet och ett barns perspektiv samt argumenterar för sina levda erfarenheter av att vara just barn eller ungdom i dagens samhälle.

Om samhällsutvecklingen kommit så pass långt att barn och unga berikats rätt och möjlighet till delaktighet och inflytande på likvärdiga villkor som vuxna, är det kanske även dags att ge dem handlingsutrymme att kunna utöva det. Den systematiska forskningsöversikt (Wadell, 2023) som inspirerat till det valda fokusområdet för den här studien har gett en övergripande bild av de forskningsfält och discipliner som studerat barns levda erfarenheter och situationer med childism som teoretisk lins. Forskningsöversikten belyser ett varierat utbud av forskning som bedrivits på både makro- och mesonivå där barns livsvillkor kritiskt studerats utifrån olika etiska aspekter. Vidare lyfter forskningsöversikten även ett urval forskningsbaserade diskussioner och vetenskapliga studier där synen på barn och barndom skildras ur en vuxens perspektiv. En stående reflektion inom barn och ungdomsforskning berör huruvida vuxna kan inta ett barns perspektiv för att riktigt nå deras erfarenheter och uppfattningar. Det är genom reflektioner om barns utsatthet, rätt och upplevelser i ett åldersstrukturerat samhälle som väckt intresset för denna studie.

Denna studentuppsats består av en kvalitativ studie som är skriven på avancerad nivå. Det valda problemområdet tar utgångspunkt i den skendemokrati och hierarkiska maktdynamik som kan förekomma i det relationella samspelet mellan barn och vuxna. Barns erfarenheter och uttryck ska respekteras och de ska ges likvärdig möjlighet till reellt inflytande i ett demokratiskt utformat samhälle. Det är när dessa rättigheter och förutsättningar brister som en problematik om delade uppfattningar om ungas agens och röster uppstår. Det är därför av vikt att fler studier bedrivs där barns förmågor lyfts och där deras möjligheter synliggörs. Med en problematik som talar för att skilda perspektiv existerar mellan hur barn och vuxna ser på och uppfattar barn och ungas delaktighet och inflytande, intresserar sig denna studie för barns levda erfarenheter och uttryck. Med detta som utgångspunkt för problemformuleringen gör studien en ansats att genom induktiva metoder nå och skildra ungas perspektiv på förmåga och möjlighet till agens, delaktighet och reellt inflytande. Detta sker genom en kvalitativ ansats med en teoretisk avgränsning med fokus på olika diskussioner om makt. Studien vänder sig till aktiva ungdomar inom Göteborgs Ungdomsfullmäktige och deras samverkan med kommunala politiker i Göteborgs Stad. Med föreliggande problemområde som utgångspunkt hoppas studien kunna bidra med insikt och förståelse för vikten av ungas erfarenheter och uttryck om just delaktighet och inflytande inom en demokratisk och politisk arena.

Syfte

Med intresse för ungdomars levda erfarenheter och uttryck har följande studie som syfte att undersöka hur ungdomar upplever och uppfattar att deras delaktighet och inflytande kommer till uttryck inom en demokratisk och politisk arena tillsammans med vuxna. För att söka svar på studiens syfte har följande forskningsfrågor utformats:

- Hur ser samspelet ut mellan ungdomar och vuxna?
- Hur upplever ungdomar sin möjlighet till delaktighet?
- Vad anser ungdomar om sin möjlighet till reellt inflytande?
- Hur uppfattar ungdomar likvärdighet i relation till vuxna?

Bakgrund

I följande del redogörs för olika aspekter på barn och ungas situationer i samhället. Utgångspunkten är att belysa barns möjlighet till delaktighet och inflytande utifrån varierad kontext. Perspektiv på barnet och barndomen kommer därmed tillsammans med barns demokratiska och liberala rätt i sociala och politiska sammanhang att betonas i förhållande till vuxenhetsnormer.

Avsnittet är uppdelat enligt följande: *Barn, ungdom och vuxenhet* som lyfter definitioner och uppfattningar om barn och vuxna i samhället, *Barns rätt* där barnrättsperspektivet beskrivs tillsammans med barns agens, *Ungas demokratiska och politiska uttryck* med perspektiv på barns inkludering i demokratiska och politiska processer.

Barn, ungdom och vuxenhet

Vuxenhet framställs som den omarkerade och naturliga åldern, vilket gör den till en osynlig norm i samhället. Till skillnad från barn, som betraktas som ofullständiga, ses vuxna som fullvärdiga individer. I den binära uppdelningen mellan barn och vuxna innebär vuxenhet en legitimerad maktordning. Ålder definieras relationellt, där barn och vuxna tillskrivs olika egenskaper som inte överlappar. Barn kategoriseras ofta som omogna, instabila och spontana, medan motsatta, mer positiva, antaganden gäller för vuxna. Denna uppfattning om barns sårbarhet och utsatthet legitimerar vuxnas överordning (Sundhall, 2017a). Inom barndomsforskning har det blivit allt vanligare att diskutera barns medborgarskap, ett område där de traditionellt varit exkluderade. I demokratiska samhällen utesluts en betydande del av befolkningen, nämligen barn, från att delta i politiska beslut som påverkar dem, en exkludering baserad på deras kronologiska ålder. Detta illustrerar hur ålder fungerar som en egenskap som skiljer barn från den vuxna normen.

Den rådande barnsynen i Sverige och dagens samtid grundar sig i det sociokulturella perspektivet på barnet, lärandet och utveckling. Teorins grundare är Lev Vygotskij men företräds i dagsläget främst av Roger Säljö. Vygotskijs teori grundar sig i det sociala samspelet och den kulturella miljön vilket Säljö (2013) förklarar är där lärande och utveckling sker. Säljöns teori utgår från en holistisk ontologi där de sociala interaktionerna är den centrala helheten och att allt annat måste förstås utifrån denna helhet. Till detta perspektiv ingår en bild av barnet som social och aktiv varelse som genom interaktion med andra skapar och tar del av den sociala praktiken (Säljö, 2013). Det är dessa praktiker som enligt Säljö (2013) är av värde att studera och analysera genom olika aktiviteter i samhället för att förstå samspelet mellan individer, kollektiv och resurser. Efter att barnrättsperspektivet blivit mer påtagligt i samhället har det sociokulturella perspektivet utvecklats vidare till ett mer barncentrerat och barnrättsligt perspektiv med en barnsyn om barnet som social aktör med agens. Intresset och vikten av barns rätt till delaktighet och inflytande har fått större anspråk bland såväl barn som vuxna i flera olika sammanhang.

Definitionen av ungdomar som grupp kännetecknas i första hand av ålder. Vidare finns åldersrelaterade skillnader att ta hänsyn till, så som kön, etnicitet eller geografisk bosättning, då åldersspannet för innebörden av att vara ungdom sträcker sig från 13–29 år. Ungdomstiden kan ses som en fas eller övergång i livet där barnet övergår från barndomen eller ungdomen till vuxenlivet (Ungdomsstyrelsen, 2010). Att vara ungdom kan även definieras som tillhörande en social kategori av människor som kännetecknas av samma behov eller berörs av liknande samhällsstrukturer. De skilda definitionerna lägger fokus på antingen individens eller gruppens barn- och ungdomstid eller på de förhållanden som denna tid omges av. Oavsett fas i livet är det av vikt att se det ömsesidiga beroendet som finns mellan unga och vuxna (Ungdomsstyrelsen, 2010). Att vara ung i dagens samtid i Sverige innebär bland annat att växa upp i ett samhälle med stor etnisk och kulturell mångfald. Genom både moderna informationstekniker och utbildningsmöjligheter kan unga idag ses tillhöra en mer internationell

generation till skillnad från tidigare. Den globala världen har krymp i och med dess digitala tillgänglighet. De internationella upplevelser och erfarenheter som unga idag besitter är givande för den framtida samhällsutvecklingen och arbetsmarknaden (Prop. 1998/99:115). Den traditionella maktbalansen har rubbats mellan unga och vuxna, inte minst mellan elever och lärare, i fråga om vem som besitter kunskap. Trots att ungdomar fått större inflytande över sina egna situationer i samhället råder en växande känsla av maktlöshet bland unga. Undersökningar och studier från bland annat Ungdomsstyrelsen visar att barn vill påverka, bestämma och ta ansvar men upplever att de inte får tillgång till arenor för makt och inflytande. Enligt regeringens proposition (Prop. 1998/99:115) för den nationella ungdomspolitikens anges tre mål:

Ungdomar ska ha goda förutsättningar för att leva ett självständigt liv. Ungdomar ska ha verklig möjlighet till inflytande och delaktighet. Ungdomars engagemang, skapande förmåga och kritiska tankesätt ska tas till vara som en resurs (s. 4).

Dessa mål innebär en politik som riktar sig mot ungdomars självständighet, möjlighet till inflytande och delaktighet. Politiken ska även se till ungdomars kompetenser som en resurs för att stärka den demokratiska representationen inom ungdomspolitik. Den svenska ungdomspolitikens vänder sig främst till en åldersgrupp mellan 13–25 år. En svårighet med ungdomspolitik är bland annat att kombinera det samhälleliga ansvaret med ambition om att låta unga ta eget ansvar och bestämma över sin tillvaro (Ungdomsstyrelsen, 2010).

Barns rätt

Barnkonventionen innehåller bestämmelser om barns mänskliga rättigheter. Efter att konventionen blev svensk lag den 1 januari 2020 har barnperspektivet och synen på barns rätt fått större plats i flera sammanhang. Förutom att det är upp till UNICEF att kämpa för att Barnkonventionen efterlevs är det även upp till Sveriges lagstiftare att se till att hänsyn till konventionen tas genom nationell lagstiftning (Skolverket, 2020). Barnkonventionen som består av 45 artiklar har fyra grundläggande principer som berör barns bästa, lika värde samt rätt till liv, utveckling och uttryck (UNICEF Sverige, 2021). Barnkonventionen föreskriver tillsammans med den svenska regeringsformen, de nationella läroplanerna och den svenska skollagen barns rätt till utbildning, skydd mot diskriminering och rätt att få komma till tals (Skolverket, 2020). De fyra principerna i Barnkonventionen utgörs av artikel 2, 3, 6 och 12. Enligt artikel 2 ska konventionsstaterna respektera och tillförsäkra varje barn de rättigheter som anges i konventionen. Vidare ska konventionsstaterna säkerställa att barnet skyddas mot alla former av diskriminering eller bestraffning. Detta innebär att ingen åtskillnad får göras av något slag. ”Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras” (UNICEF Sverige, 2021). I artikel 3 står det ”vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa” (UNICEF Sverige, 2021). Detta gäller vid alla åtgärder som rör barn och som bedöms vara barnets bästa. Konventionsstaterna ska tillförsäkra barnets välfärd och skydd av barn genom institutioner och tjänster ska uppfylla omvårdnad efter fastställda normer som berör exempelvis säkerhet och hälsa. Enligt artikel 6 har barn ”rätt till liv, överlevnad och utveckling” (UNICEF Sverige, 2021). Detta är en skyldighet som varje konventionsstat ska säkerställa i fråga om barnets överlevnad och utveckling. I den sistnämnda, artikel 12, som utgör de grundläggande principerna står det ”Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad” (UNICEF Sverige, 2021). Artikel 12 talar för barns rätt att fritt föra och uttrycka sina egna åsikter i frågor som berör dem. I ett projekt där barns rätt till deltagande i så väl teori som praktik studerats antogs arbetshypotesen av ett befintligt gap mellan konventionstexter och verkligheten. En av orsakerna ansågs bero på synen på barn i traditionella kulturer. Den slutsats som drogs av studien var bland annat att en likvärdig syn på barn råder i de flesta samhällen ”oavsett ekonomiska, politiska eller geografiska olikheter. Generellt sett anses inte barn vara kapabla eller kompetenta nog för att på ett

relevant sätt kunna delta i en beslutsprocess.” (Rebecca Stern i Olsen & Saldeen, 2008, s.7). Det är snarare så att barn på grund av bristande förmåga i allmänhet inte kan dra nytta av den rättighet som slås fast enligt artikel 12 i Barnkonventionen. Enligt studiens övergripande slutsats går alltså inte verkligheten ihop med de krav som ställs i konventionen rent logiskt på grund av grundläggande demokratiska värderingar.

UNICEF Sverige har tillsammans med andra aktörer tagit fram en handbok för att synliggöra och sprida kunskap om vikten att göra barn delaktiga och ge dem inflytande. Syftet med handboken är att inspirera och bidra till att alla blir bättre på att göra saker tillsammans med barn inte bara för dem (UNICEF Sverige, 2020). Det är inte bara en rättighet att få känna sig delaktig, göra sin röst hörd och ha inflytande utan det är även avgörande för barns motivation, engagemang och känsla av sammanhang. Rätten att bli hörd innebär ett rättighetsbaserat synsätt där varje barn ges makt och inflytande över sina egna liv. UNICEF Sverige (2020) beskriver hur denna sträva stärker den svenska demokratin och ökar respekten för allas lika rättigheter. Barn behöver få känna och utöva sina rättigheter och vuxna behöver lyssna på vad barn anser vara viktigt. Vuxna ska skapa förutsättningar för barn att vara en del av och kunna påverka den verklighet de lever i. Enligt UNICEF Sverige (2020) behöver vuxna engagera sig i barns bästa tillsammans med barn då barns delaktighet är avgörande för en hållbar och inkluderande framtid. Tillsammans med Agenda 2030 arbetar UNICEF Sverige mot en hållbar framtid som ska tillgodose människors behov idag såväl som i framtiden. Syftet är att leva på ett hållbart sätt som ger samma möjlighet för framtida generationer (UNICEF Sverige, 2020). Agenda 2030 har bland annat universella mål som handlar om att minska fattigdom och orättvisor eller skapa trygghet och inkluderande utbildning. UNICEF Sverige (2020) beskriver det som centralt i Agenda 2030 att skapa jämlika förutsättningar där ingen blir utsatt, diskrimineras, negligeras eller exkluderas. Vidare i en rapport från UNICEF Sverige (2022) lyfts barns rättigheter bland annat genom konsultationer med barn. Rapporten innehåller endast barns röster utan analys och tolkning av vuxna.

Rätt till aktörskap

Lagerlöf m.fl. (2019) beskriver hur barns handlingsutrymme inte är något som får tas för givet utifrån biologisk utveckling och mognad. Enligt författarna handlar barns agentskap om deras förmåga och möjlighet att agera självständigt utifrån egna val (Lagerlöf m.fl., 2019). Barnperspektivet och uppfattningen om innebörden av att vara barn har historiskt sett olika ut genom olika paradigmer inom barn- och barndomsforskning. Enligt Lagerlöf m.fl. (2019) utgör barns agens ett uttryck för barn som egen social grupp i ett vuxendominerat samhälle.

Teorin om mänskliga rättigheter är huvudsakligen utformad utifrån vuxna, vilket leder till att barn hamnar i en position där deras rätt till dessa rättigheter ifrågasätts. Rättigheter betraktas som något som tillkommer rationella individer, därmed anses vuxna (till skillnad från barn) naturligt inneha dessa rättigheter. Ur detta perspektiv ses barn som individer som behöver vårdas, disciplineras eller utvecklas för att bli rationella (Sundhall, 2017a). Genom begreppet som childism kan dessa grundläggande normer omdefinieras så att de även inkluderar barns erfarenheter. Childism utvidgar förståelsen av politiska subjekt och den politiska arenan till att omfatta barns deltagande i demokratiska processer. Aktörskap och representation i förhållande till politisk inkludering diskuteras som en form av politiskt uttryck. "Aktörskap i sig är en politisk norm som är grundad i en historiskt vuxencentrerad förförståelse" (Sundhall, 2017a, s. 160). Det förtryck som historiskt har tystat barns röster kommer att fortsätta marginalisera dem om inte en ömsesidig respekt för barns aktörskap uppnås. Detta innebär en förståelse av aktörskap där barn ges utrymme inom politiska strukturer som traditionellt har varit vuxenstyrda. Det argumenteras för att barn behöver ett politiskt utrymme där deras röster är legitima och där de kan uttrycka de skillnader som finns i förhållande till andra grupper.

Ungas demokratiska och politiska uttryck

Ett samhälles vuxennormer har betydelse för i vilken utsträckning barn kan inkluderas i demokratiska processer (Sundhall, 2017a). Problemet kärna ligger i hur begreppen demokrati och mänskliga rättigheter definieras, och vem som har makten att definiera dem. För att barn ska kunna inkluderas i demokratiska processer krävs en omdefiniering av dessa grundläggande begrepp. Genom att använda modeller som lägger betoning på skillnad skapas möjligheter att definiera barns medborgarskap på ett sätt som tar deras status på allvar. Sundhall (2017a) förklarar, med stöd av Moosa-Mitha, hur skillnad relaterar till upplevelser av tillhörighet och delaktighet. Hon menar att delaktighet bör ses som ett uttryck för aktörskap, där erkännandet av en individs närvaro är avgörande för att motverka förtryck. Genom att "betrakta medborgares personliga angelägenheter som en fråga av allmän betydelse" (Sundhall, 2017a, s. 159) erkänns deras närvaro och därmed deras möjlighet att utöva sitt medborgarskap.

Enligt Furhoff (1961) kan problematiken inom kommunal skendemokrati handla om hur värdering, prioritering och effektivisering av olika ärenden behandlas. Effektiviteten inom kommunal verksamhet ska bedrivas med hänsyn till självstyrelsetanken bland medborgarna. Svårigheten mellan demokrati och effektivitetsfrågan utgår inte från att de båda idealen utesluter varandra, utan handlar kanske snarare om att effektivitetskravet tenderar överskrida demokratin. Detta kan komma till uttryck genom indrag eller besparingar där effektivitet prioriteras på bekostnad av demokratin. Till skillnad från ett enskilt företag ska inte den kommunala instansen arbeta mot vinstsynpunkter utan i stället tillgodose de medborgerliga behoven. En viktig aspekt är att medborgarnas beroende av olika kommunala verksamheter ökat. Enligt Esser m.fl. (2016) är det av vikt att se barn som självständiga sociala aktörer för att bedriva barn- och barndomsforskning framåt. Författarna beskriver hur en ny conceptualisering av begreppet agens utvecklades under 1980-talet vilket ledde till ett paradigmskifte inom forskningsvärlden. Den huvudsakliga anledningen till skiftet berodde bland annat på insikten om hur ett vuxencentrat perspektiv dominerat studier inom barn- och barndomsforskning. Oberoende om det berört socialisationsteori, utvecklingsteori eller teoretiska ansatser har den största kritiken inom olika forskningsdiscipliner enligt Esser m.fl. (2016) riktats mot synen på barnet som blivande vuxen. Författarna beskriver hur en tidigare uppfattning om barndomen som en separat fas i livet eller som ett slags förstastadium innan vuxenlivet medfört en prioritering av barns utveckling och lärande medan deras tänkande och handlande negligerats. I och med detta fick barns sociala relationer och kulturer större betydelse och barn- och barndomsstudier tog en ny riktning mot att fokusera mer på barns självständighet.

Den offentliga makten ska utövas med respekt för såväl alla människors lika värde som den enskilda människans frihet och värdighet. Barnrättsperspektivet och arbetet för barns rättigheter präglas av centrala dokument och planer på både internationell, nationell och lokal nivå. På så sätt kommer barns rätt till uttryck genom bland annat Barnkonventionen, Sveriges grundlagar, författningar och förordningar. Göteborgs Stad har en barnrättsplan med syfte att öka den kommungemensamma styrningen av barnrättsperspektivet i staden (Göteborgs Stad, 2022). Målet är att öka kompetensen och ambitionsnivån i arbetet med barns rätt inom utbildning, hälsa, fritid och trygghet. Barnrättsplanen berör stadens nämnder och styrelser och gäller mellan år 2022–2024.

Tidigare forskning

Definitionen av barns delaktighet och inflytande varierar utifrån den kontext som studeras. Begreppens innebörd präglas bland annat av det perspektiv varpå barn och barndom tolkas och uppfattas. Delaktighet och inflytande anträffas ofta som forskningsfält via diskurser om barns agens, makt, representation och rättigheter. Vetenskapliga studier om barns delaktighet och inflytande förekommer i flera disciplinära områden, som barn- och ungdomsvetenskap, sociologi och psykologi. Forskning där delaktighet och inflytande på olika sätt studerats utifrån barns sårbarhet och utsatthet har därmed varit av intresse för det här arbetet.

Sökningar i databaser som *Education Research Complete*, *ERIC*, *Sage Journals* och *Scopus* har gjorts utifrån sökord som: *participation OR influence OR representation AND political AND child**. Även forskning från en tidigare forskningsöversikt om begreppet *childism* har använts för att understryka aspekter av barns utsatthet och barndomens sårbarhet i samhället. Avsnittet för tidigare forskning har strukturerats utifrån en trattliknande modell, där övergripande forskning om *childism* först presenteras för att synliggöra problematiken den syn varpå barn och barndom studerats. Därefter konkretiseras forskningsfältet för att ringa in delaktighet och inflytande utifrån relaterade begrepp om agens, makt, representation och rättigheter.

Det adultistiska samhället

I den forskningsöversikt som inspirerat och till stor del legat till grund för det här arbetet har begreppet *childism* undersökts inom varierade discipliner. Generellt beskrivet behandlar den forskning som bedrivits om barns levda erfarenheter och situationer i kontrast till vuxna (Wall, 2010; Young-Bruehl, 2012). Inom barn- och ungdomsstudier har *childism* som forskningsfält i stora drag syftat till att synliggöra ett barncentrerat och barninkluderat perspektiv på barns sårbarhet och utsatthet i samhället. Perspektivet har bland annat använts för att synliggöra olika etiska aspekter där barns livsvillkor och globala barndomar kritiserats. Genom att först konstatera att barn som marginaliserad grupp i samhället utsätts för åldersdiskriminering på grund av faktorer som påverkar barnsynen (fördomar, makt och normer) kan *childism* sedan användas för att belysa vikten av barns perspektiv och levda erfarenheter (Wadell, 2023). Att synliggöra själva problematiken och orsaksfaktorerna bakom ett *childism*-perspektiv har visat sig vara det mest väsentliga inom det studerade forskningsfältet. I generella drag handlar detta framför allt om den relationella dynamiken mellan barn och vuxna som kommer till uttryck genom åldersstereotypa normer, fördomar eller maktstrukturer (Krekula & Johansson, 2017; Nilsson, 2017; Sundhall, 2017a). Barns sårbarhet och utsatthet tar således utgångspunkt i intersektionalitet och ett marginaliserande av barn som särskild grupp i samhället.

Makt och strukturer

I ett adultistiskt samhälle som vilar på vuxenhierarki hindras barn från att erkännas som fullständiga och värdiga människor och samhällsmedborgare. Detta är något som bland annat kan studeras genom intersektionell analys av befintliga maktstrukturer, något som Adami och Dineen (2021) belyser i sin artikel om *childism*-diskurser. Artikeln grundar sig i en rapportjämförelse om hur *childism* blir märkbar genom vardagliga uttryck. Utgångspunkten är att barn lider av befintliga intersektionella och åldersdiskriminerande samhällsstrukturer. Med jämförelser från Sverige, Storbritannien och Irland belyses hur vård- och omsorgspolicys prioriterar vuxnas hälsa framför barns. Artikeln beskriver hur bristande tillgång till pedagogiska verksamheter under Covid-19 pandemin haft negativ inverkan på barns livssituationer. Författarna menar på att beslutet om nedstängning av förskolor och skolor talar för en social diskriminering och orättvisa mot barn.

Även Rollo (2020) argumenterar för den politiska epidemiologin av Covid-19 pandemin i en artikel där childism i liknelse med sexism och rasism utkristalliserats på grund av privilegierade grupper i det globala samhället. Artikeln beskriver barn som subjekt tillhörande en global åldersförtryckt grupp i samhället. Författaren lyfter vuxen narcissism och upptagenhet i relation till normativa demokratiska ideal om inkludering. I artikeln anses vuxnas behov, intressen och hälsa bejakas i första hand vid statliga och politiska hälso- och vårdbeslut. Författaren menar på att problematiken främst ligger i det adultistiska samhällets maktstrukturer och normativa auktoritet där barn exkluderas från synen om att vara demokratiskt berättigade. Rollo (2020) beskriver även hur barn i och med sin sociala och biologiska status är permanent och strukturellt underordnade vuxna. Detta innebär att vuxna i ett adultistiskt samhälle besitter exklusiv politisk, juridisk och ekonomisk makt. Med utgångspunkt i detta blir barns situation och status ett permanent tillstånd tills att juridisk åldersmognad uppnåtts.

I sin artikel från 2018 använder Medina-Minton ståndpunktsteori för att utforska hur förtryckta grupper upplever och påverkas av olika maktstrukturer. Författaren argumenterar för hur en barncentrerad teori ur ett "bottom-up"-perspektiv kan vara avgörande för att bättre förstå och adressera dessa maktförhållanden. Artikeln fokuserar på den amerikanska kontexten men inkluderar också jämförelser med globala historiska och teoretiska perspektiv, särskilt inom beteendevetenskap och kommunikationsteori. Genom att noggrant identifiera och analysera hur barn betraktas och behandlas inom olika samhällen, stärker Medina-Minton (2018) argumentet för en vidareutveckling av ståndpunktsteori. En barncentrerad ståndpunktsteori syftar inte bara till att utmana de rådande maktstrukturerna, utan också till att fördjupa förståelsen av barns faktiska erfarenheter och upplevelser vilket kan ha en direkt inverkan på forskning och praxis inom barn- och barndomsstudier.

Sporre (2021) undersöker barn och ungdomars engagemang i klimatförändringar ur ett barncentrerat och etiskt perspektiv. Genom att analysera intervjuer med barn i åldern 10 till 12 år från skolor i både Sydafrika och Sverige, som befinner sig i områden med vattenbrist, belyser hon hur klimatförändringar uppfattas som både existentiellt och etiskt viktiga för dem. Studien föreslår ett barncentrerat perspektiv utifrån ett utvecklat teoretiskt ramverk i främjandet av ett inkluderande och etisk erkännande av barns rätt och ansvar i klimatsammanhanen. Med ett sådant ramverk betraktas ålder som en kategori som samverkar med andra faktorer som kön och sexualitet, vilket understryker mångfalden bland barn. Sundhall (2017b) kritiserar hur ålder används för att naturalisera vuxenhet som en osynlig norm, liknande normaliseringen av maskulinitet eller vit överhöghet. Argumenterande blir därmed att barns åsikter bör inkluderas för att utmana vuxencentraliserade normer i erkännandet av deras egna erfarenheter.

Delaktighet och inflytande

I Sundhalls (2017b) artikel, som baseras på en tvåårig observationsstudie, undersöks hur vuxennormer naturaliseras och begränsar barns deltagande i demokratiska processer samt deras erkännande som politiska aktörer. Genom att analysera motstånd mot barns engagemang, med exempel från Göteborgs Ungdomsfullmäktige, belyser artikeln begreppet childism (Wall, 2008; Wall, 2010). Begreppet syftar till att omvandla förståelser och metoder för att inkludera barns perspektiv och erfarenheter i det politiska rummet. Artikeln diskuterar hur detta begrepp kan användas för att skapa utrymmen där barn kan bidra till att definiera vad som är politiskt betydelsefullt. Precis som Sundhall fokuserar Biswas (2021) i artikeln *"Letting Teach: Gen Z as Socio-Political Educators in an Overheated World"* på barns och ungas agens och representation. Med jämförelser i bland annat Brasilien, Norge, Spanien, Sverige och Tyskland kritiserar artikeln de begränsningar som det adultistiska samhället ställer på barns politiska engagemang och inflytande. Genom att använda en childism-ansats argumenterar författaren för barns rätt till aktivt deltagande i demokratiska processer. Med Greta Thunberg som exempel illustreras hur

generation Z kan uppnå politisk frigörelse och därmed delta på lika villkor i frågor som berör dem och deras framtid.

Kjorholts artikel från 2002 lyfter en diskussion mellan Justitie- och polisdepartementet, UD, Barn- och familjdepartementet, Utbildnings-, forsknings- och kyrkodepartementet och Socialdepartementet. Samtalet behandlade metoder för att stärka Barnkonventionen enligt norsk lag. Vid en FN konferens om miljö och utveckling 1992 uttrycktes oro berörande barns deltagande på konferensen. Barn upplevde frustration över de officiella konventionsförhandlingarna med en känsla av att deras närvaro inte togs på allvar. Sharon Stephens som lyfte detta som en erfarenhet utifrån egna iakttagelser ansåg att större vikt borde läggas på analyser av diskurser om barn och delaktighet i historisk kulturell kontext. I artikeln beskrivs barn och delaktighet som något djupt förankrad i andra diskursiva områden än barns rättigheter. Artikeln utgår från diskursanalys i jämförande studier av deltagande projekt inom barns rättigheter och ungdomspolitik i europeiska länder. Norge understryks bland annat som det ledande landet när det kommer till att konceptualisera barn som aktiva aktörer i sin egen rätt. Det visar sig att diskurserna talar för barn och delaktighet genom nyanserade visioner om barndomen där det utsatta och beroende barnet ersätts med det kompetenta. I och med denna rekonstruktion av barndomen tillkom även ett erkännande av barn som människor (Bartley, 1998; Qvortrup, 1994). Konklusionen är att ett samband existerar mellan konstruktionen av barndom och lokala samhällen i Norge. Dessa konstruktioner rekonstrueras och förnyas genom traditionella norska diskurser om bland annat individualism.

Montà (2023) studerar innebörden av barns deltagande i internationella och politiska agendor om barns rättigheter i Europa. Studien utgår från policyagendor om barnrättsprinciper med makt att forma det barn behärskar utifrån kunskap/lärande och vad barn kan göra utifrån ett givet samhälle. Genom pedagogiska antaganden om barndomen som sociokulturellt konstruerad och det utrymme barns deltagande ges, studeras innebörden av barns deltagande utifrån nyckelorganisationers policydokument. Hur termen definieras utifrån värde och principer avgör dess politiska ram varpå mikropedagogiskt lärande upplevs och konstrueras. I studien ses relationen barn-vuxen som betydelsefull för det pedagogiska perspektivet och delaktighet ses som kopplat till handlingskraft. Barns agens och makt att kunna påverka processer blir först möjlig då deras delaktighet och handlingskraft erkänns av vuxna (Pippa m.fl., 2021; White & Choudhury, 2007). Studien analyserar kvalitativt innehållet om barn och/eller barns rättigheter i policydokument från FN, EU och Europarådet mellan 2010–2018. Slutsatsen är att barns delaktighet med sin mångfacetterade komplexitet både kan definieras genom agens, medborgarskap och vad som anses vara utifrån bästa intresse. Barn och vuxnas levda erfarenheter och upplevelser påverkas av den sociokulturella bilden av barndomen. Problematiken ter sig vara att policyagendor om barns rättigheter saknar förklaringar för hur dess värderingar kan praktiseras. På så vis öppnar dokument som rör barn upp för spridda tolkningar som tenderar att underminera aspekten av barns deltagande (Karsten, 2011; White, 1996). Konsekvensen av detta blir att barns makt att fatta egna beslut minskar i frekvens (Day m.fl., 2015).

Barn och ungdomar vill göra sin röst hörd i statliga beslut om miljön. Detta menar Phillips m.fl. (2024) illustreras genom den globala rörelsen av studentstrejker som ökat i fråga om klimatåtgärder. Vuxnas attityder gentemot barn och ungdomar anses vara ett hinder för ungas röst i parlamentet. I samband med Australiens och Nya Zeelands iteration av the International Social Survey Programme (ISSP), med fokus på regeringens roll, ställdes en fråga om graden av stöd för olika åldersgruppers inflytande vid statliga beslut. Enligt studieresultaten var stödet för äldre barns åsikter starkare än stödet för yngre barn. Resultatet angav att majoriteten av tillfrågade vuxna stöder möjligheten för 11–14-åringar (Aus 62% och NZ 59%) och 15–18-åringar (Aus 79% och NZ 80%) att påverka regeringsbeslut om miljön. Vidare uppgav 92% (Aus) och 93% (NZ) av de tillfrågade att de inte stöder små barns (3–5 år) involvering i regeringsbeslut. I analysen av sociodemografiska faktorer förutsågs kön, ålder och utbildning som signifikanta för stödet av barns åsikter medan födelseland, etnicitet, religion, föräldraskap och inkomst var av mindre statistisk signifikans. Avslutningsvis talar resultatet för ett stegvis ökat stöd för åldersgrupper närmare vuxen ålder. Detta kan indikera att en efterfrågan om institutionell förändring finns bland allmänheten.

I en kvalitativ intervjustudie av Juliussen m.fl. (2024) undersöks barns delaktighet i beslutsfattande processer i Sverige, med fokus på hur kommunala politiker upplever och hanterar denna delaktighet. Studien, som omfattar intervjuer med åtta politiker, syftar till att förstå hur kommuner arbetar för att inkludera barns röster i beslut som rör dem. Resultaten visar att även om politiker har erfarenhet av att involvera barn, är metoderna inte alltid formellt integrerade i organisationerna. Implementeringen av FN:s barnkonvention (UNCRC) har stärkt barns rätt att delta och påverkat arbetssättet i kommunala kommittéer. Diskussioner pågår inom kommunerna för att förbättra barns delaktighet och anpassa processer för bättre tillgång till beslutsfattande. Framtida forskning bör fokusera på andra förvaltningsnivåer, politiska grupper och utveckling av metoder för att säkerställa enhetliga och rättvisa tillvägagångssätt.

I artikeln av Kiili (2016) undersöks hur familjebakgrund påverkar barns offentliga deltagande genom en studie av medlemmar och föräldrar i ett kommunalt barnparlament (TCP) i Finland. TCP-styrelsen bestod av 15 barn från 13 familjer med medelklassbakgrund. Studien inkluderade även föräldrar, lärare och en ungdomsarbetare, totalt deltog 27 barn. Forskarna analyserade barnens och deras föräldrars känslor och erfarenheter av medlemmarnas politiska delaktighet. Resultaten visade en känslomässig heterogenitet bland styrelseledamöterna, som delades in i tre grupper baserat på deras engagemang: hobbyister, skolinriktade och ambivalent engagerade. Medelklassbarnens deltagande i medborgerliga aktiviteter visade sig vara en komplex blandning av privilegier och starka känslor (press och stress), särskilt i relation till konflikter mellan kamratproblem i skolan och deras framtida medborgerliga kompetenser. Artikeln bidrar till förståelsen av deltagande genom att inkludera aspekter av social klass och känslor.

Metod

Följande del belyser perspektiv, metodval och tillvägagångssätt med relevans för studien. Strategier och processer redovisas i löpande text med en avslutande redogörelse av indexering och valda teman till studiens analys.

Struktur och ansats

Arbetet bygger på en kvalitativ studie med empiri från en reflexiv etnografi. Enligt Larsson (1986) handlar den kvalitativa forskningsmetoden om hur något karaktäriseras genom systematiserad kunskap. Forskaren använder sig av beskrivningar för att belysa de egenskaper som ger värde hos ett fenomen. Inom kvalitativ forskning intresserar sig forskaren för det människan upplever som betydelsefullt och ”verkligheten ses som konstruerad av de aktörer som befolkar den” (Alvehus, 2019, s. 20). Den kvalitativa metoden blir på så sätt ett tillvägagångssätt för forskaren att genom beskrivningar studera relationella- och kontextuella sambandsfaktorer med betydelse för hur meningsskapande konstrueras. I och med Europas expansion under 1700–1800-talet utvecklades allt fler etnografiska betraktelser som skildrades ur koloniala och etnocentriska världsåskådningar. Även om förstahandsbeskrivningar av samhällen och kulturer existerat tidigare än så etablerades etnografin som metodologisk ansats vid intuitioner för antropologi och sociologi under tidigt 1900-tal som en form av socialt arbete. Enligt Göransson (2019) anses den antropologiska professorn Franz Boas som en av den moderna etnografins grundare. Boas menade att ingen kultur är överlägsen en annan utan att varje unik kultur vuxit fram som ett resultat av historiska omständigheter. Mänskliga beteenden blir på så sätt begripliga inom ramen för ett specifikt kulturellt ramverk. Studier om meningsskapande behöver se till både komplexa och ibland paradoxala orsakssamband då kvalitativ forskning kan ses som en form av tolkande forskning (Alvehus, 2019). Precis som andra vetenskapliga metoder präglas etnografi av olika metodologiska och vetenskapsteoretiska antaganden. För att forskningen ska bli av så hög kvalitet som möjligt behöver forskarens principiella visioner om vetenskapligt syfte, relevanta tekniker för dokumentation och goda arbetsförhållanden fastställas. ”En tolkande och reflekterande inställning innebär att forskaren problematiserar såväl produktionen som analysen av empiriskt material” (Göransson, 2019, s. 37). Forskningsprocessen sker, som Åkerblom m.fl. (2020) beskriver det, växelvis utifrån antaganden som tolkas ur både ett inifrånperspektiv och utifrånperspektiv. Inifrånperspektivet har kritiserats i fråga om och hur det är möjligt att förstå något utifrån någon annans perspektiv medan ett mer utifrånperspektiv talar för en övergripande och generaliserad reflektion av ett studerat fenomen. Ur ett perspektiv på vetenskaplig kunskap som reflekterad kunskap förklarar Oliynyk (2020) hur kontrastering och reflektering i etnografisk forskning uttrycker ett reflexivt förhållande där reflektioner över det ständiga och automatiska, det osynliga och det förgivettagna görs till föremål för reflektion. Därmed konstaterar och reflekterar den vardagliga och den vetenskapliga kunskapen varandra. Till skillnad från mer textbaserad forskning öppnar etnografi som socialt arbete upp för en deltagande och dialogisk dimension. Detta har dock kritiserats i debatter om självreflexivitet genom att textifiering som konsekvens skapar ojämlika strukturer och maktförhållanden i fråga om tolkningsföreträde. Gustafsson och Gruber (2020) lyfter reflexivitet som ett sätt att kringgå denna problematik vilket innebär att etnografen analyserar sitt textmaterial utifrån hur etnografens eget synsätt och egna värderingar speglas snarare än forskningssubjektens.

Forskning om barn och ungas agens och kulturella uttrycksformer faller inte självklart inom ramen för utbildningsvetenskaplig forskning (Johansson, 2010). De lärprocesser som studeras genom ungdomskultur går att finna både i och utanför olika utbildningssammanhang. Enligt Johansson (2010) är det i gränsområdena mellan fritid, familj, kulturella former, livsstilar och skolan som olika lärprocesser går att studera. Dock kallas studier om olika lärprocesser inom sociologin för socialisation,

något som Giddens i Johansson (2010) beskriver som en process där nya medlemmar av samhället lär sig den kultur som överförs mellan generationer. Ambitionen är att etnografisk forskning ska leda till förändring, genom ifrågasättande av orättvisa villkor och maktstrukturer. Syftet blir på så sätt att se, delta och lära av det som sker (Gustafsson & Gruber, 2020). Då föreliggande studie gör en ansats att karaktärisera genom beskrivningar och tolkningar av andras upplevelser och uppfattningar, blir studiet av relationella- och kontextuella sambandsfaktorer av betydelse för forskningsmetoden. Valet av etnografi som metodologisk ansats för sociala studier blir för denna forskning relevant i och med den deltagande och dialogiska dimensionen som resurs. Reflexivitet blir av betydelse för arbetet då det ständiga och automatiska, det osynliga och det förgivettagna görs till föremål för reflektion. Arbetets ansats att ta hänsyn till barnperspektivet syftar till min roll som forskare och vuxen att lyfta och föra fram barns röster som en del av en pågående struktureringsprocess.

Teori

Alvehus (2019) beskriver teori som en representation av verkligheten där vetenskaplig teori kan ses som ett komplext idébygge. Vidare beskriver författaren att den vetenskapliga teorin används för att överblicka eller ge perspektiv på hur ett fenomen kan betraktas, beskrivas, förklaras eller förstås i en studie. Enligt Åsberg (2001) är vetenskaplig kunskap sådan kunskap som erhålls genom angiven vetenskaplig metod. Vetenskaplig kunskap sammanfaller på så sätt med forskningens scientistiska självförståelse till skillnad från den kunskapssteoretiska reflektionen. Vidare beskriver författaren vikten av forskarens medvetandegörande av de intressen som kunskapsproduktionen tjänar. Sociala studier som berör forskning om den sociala världen handlar alltså om ett ställningstagande av olika antaganden av ontologisk och epistemologisk karaktär. När det kommer till epistemologiska antaganden beskriver Åsberg (2001) rationalism och empirism som avgörande epistemologiska förhållningar. Vad som kan betraktas som sann kunskap och hur den genereras har byggts upp och grundats på olika sätt genom olika vetenskapliga paradig. Föreliggande studie kan ses som en reflekterande forskning där ungas rätt och möjlighet till delaktighet och inflytande inom en specifik kontext, i det här fallet en demokratisk och politisk arena, tolkas och reflekteras över i relation till teoretiska maktperspektiv. De antaganden som görs om den sociala världen innebär att delaktighet och inflytande påverkar och påverkas av samhälleliga strukturer och normer. Ett socialkonstruktionistiskt synsätt på kunskapsproduktion som något socialt och kulturellt konstruerat har således övergripande betydelse för studien med hänsyn till ungas livsvillkor inom en kultur.

När det kommer till maktdiskussioner handlar det enligt Börjesson och Rehn (2009) teoretiskt sett om vad som väljs att talas om i fråga om makt. Makt har många olika former och gestaltas bland annat som en förmåga av påtryckning eller att övertyga, något som tillskrivs eller tilldelas någon eller en form av kontroll eller bestraffning. Enligt Weber, Galbraith, French och Raven kan dessa former ses som olika maktbaser som går att gruppera men den stora frågan som många teoretiker ställer sig ligger vid hur dessa baser etableras och utnyttjas (refererade i Börjesson & Rehn, 2009). Ramverket och teknikerna för studier om makt problematiseras genom sättet olika makthandlingar sker inom själva relationen mellan människor. Den senmoderna förståelsen av makt kan upplevas något fragmenterad på så sätt att makt blivit ett mångfasetterat fenomen. Börjesson och Rehn (2009) menar på att ett vanligt kännetecken för den senmoderna maktdiskussionen är den betydelse som tillskrivs olika subjektpositioner. Författarna menar att det är aktörernas bakgrund och skilda kännetecken som påverkar hur de upplever världen. Detta innefattar makt som något kulturellt och historiskt betingat. Som exempel blir den kulturella normen för kvinnor och män avgörande för hur en normal företeelse tolkas i fråga om könsmakt inom feministisk forskning. Studier om feminism utgår på så sätt ofta från frågor om inklusion, exklusion, normalitet och vanlighet. Avvikelse inom dessa frågor studeras som makteffekter med genus som maktbas. Vidare diskussioner där sexualitet och etnicitet behandlas som andra subjektpositioner talas det ibland om intersektionalitet som en splittring mellan subjekts olika positioner.

Stewart Cleggs senmoderna perspektiv på makt ser till makten som en serie relationella flöden där olika maktnätverk stärker varandra (refererad i Börjesson & Rehn, 2009). Detta sker genom aktörskap, social integrering och systemintegrering som tre nivåer av makt. Även Anthony Gibbens gör en skildring av detta genom sin struktureringssteori vilket innebär att strukturer skapas genom aktörers handlingar. Gibbens inkluderar därmed konflikt och konsensus som viktiga delar i sin maktteori (refererad i Börjesson & Rehn, 2009). En mer modernistisk syn på makt skildras ur Jürgen Habermas tankar om hur förnuftet och det offentliga rummet integrerar med varandra. Habermas teorier utgår från hur kunskap och förnuft genom diskussion och dialog konstitueras och skapar ordning i världen (refererad i Börjesson & Rehn, 2009). Den postmoderna synen på makt utgår å andra sidan från kontroll över språket genom makthandlingar. Detta beskrivs bland annat genom Michel Foucaults perspektiv på ordning och struktur som gestaltas genom språk, uppdelning, hierarki och mekanismer som premierar viss kunskap. Makt är på så sätt en produktiv kraft där både kunskap och kunskaphierarkier produceras. Med sin maktsyn vill Foucault "visa på hur strukturer skapas och konstitueras inom ramen för sin tids antaganden, och hur vi även i vår moderna, "civiliserade" tid bär med oss mäktiga rester från gamla sådana" (Börjesson & Rehn, 2009, s. 45). Foucaults perspektiv på makt bortser gärna från makt i fråga om förtryck och begränsning men lyfter hellre makt som en form av kontroll över andra. Makt ses som ett nätverk som ständigt skapas och omskapas. Dock innebär reproduktionen av makt inte nödvändigtvis att den även utvecklas. I stället ses makt som ständigt existerande i alla former av socialt varande. Börjesson och Rehn (2009) beskriver Foucaults syn på makt och kunskap som ett mer disciplinärt verktyg för kontroll och kuvning av subjekt.

Diskussioner om makt som förs i modern forskning har utvecklats från klassiska definitioner från flera stora teoretiker. Steven Lukes teori om maktens tre dimensioner bygger på tidigare teoribildningar inom politik, offentlig förvaltning och statuskunskap (refererad i Börjesson & Rehn, 2009). Lukes teori intresserar sig för maktens självaste natur och utgörs därmed av en endimensionell, tvådimensionell och tredimensionell syn på makt. Att makt ses som endimensionell kan beskrivas genom en individs eller gruppens makt över en annan. Här handlar det kanske främst om hur resurser används utifrån att makt skapas genom konflikter. Ur en tvådimensionell syn läggs fokus i stället på hur handlingar hanteras och vilken effekt de leder till. En individs makthandlingar mot någon annan skildras därmed av såväl vad en individ gör mot någon annan men även av vad en individ hindrar någon annan från att göra (Börjesson & Rehn, 2009). Tystnadskultur kan vara ett exempel på detta där makt utövas genom att tysta ner. Den tvådimensionella synen har fått en del kritik inom empirisk forskning då det som går att konstatera genom observation värderas högre än konstruerade förklaringar på saker som inte skett. Lukes tredje dimension talar för en fullständig och överlägsen makt där en maktutövare uppnår personliga mål genom påverkan på någon annans upplevelser. Den som utsätts för makt har på så sätt manipulerats till att tro på sin önskan och åtrå som sin egen. Då första dimensionen utgörs av resurser och den andra av beteenden kan den tredje tolkas som en ideologisk dimension som spänns över de andra. Lukes teori om den tredje dimensionen kan problematiseras genom direkt och/eller indirekt påverkan av medvetet eller omedvetet slag. Detta kan förklaras som att "den tredje dimensionens makt mycket väl kan uppkomma som en oanad konsekvens, via en serie i sig oproblematiska val som inte verkar ha något med en konflikt eller något dylikt att göra" (Börjesson & Rehn, 2009, s. 55). En gruppens sociala och kulturella beteenden formar på så sätt en livsvärld där människor är omedvetna om maktens effekter.

Max Webers maktteori utgår enligt Börjesson och Rehn (2009) från diskussioner om maktens roll i samhället snarare än dess roll hos individen. Webers syn på makt utgör ett tydligt ramverk för diskurser om auktoritetens och maktens byråkratiska strukturer. Makt separeras på så sätt från individen och förhåller sig till transparenta förordningar som är lika för alla och som utvecklas som en naturlig del för allas bästa. Även Karl Marx med sina komplexa idéer, om ideologi och sociala normer som en form av materialism, konceptualiserade makten som något observerbart i världen (refererad i Börjesson & Rehn, 2009). Marx teori utgår från så kallade produktionsmedel för makt där ekonomi ses som en grundläggande bas i samhället. På så sätt påverkar basen att antagonistiska och konfliktfyllda situationer uppstår som en maktkamp mellan olika klasser i samhället. Den marxistiska teorin om makt har precis som Lukes och Webers teorier varit betydande och högst relevant för den moderna synen som skildras i den forskning om makt som bedrivs idag. Någon vars teorier från 1600-talet än idag anses relevanta

för den moderna synen på makt är Thomas Hobbes (refererad i Börjesson & Rehn, 2009). Grundläggande för Hobbes teori är att människan befinner sig i en eländig och hopplös tillvaro, speciellt i relation till varandra. Människans naturliga tillstånd tvingar individen att ständigt kämpa för sin överlevnad även om det sker på bekostnad av andra. Det samhällskontrakt som belyses i Hobbes teori innebär en abstrakt överenskommelse där människan genom att säga upp vissa rättigheter ges möjlighet att leva mer fridsamt och utvecklande. Börjesson och Rehn (2009) beskriver hur denna överenskommelse bejakas genom en nödvändig och etablerad makt då människan i sin kaotiska natur talar för att ett sådant kontrakt riskeras att brytas. Makt skildrat ur Hobbes teori anses varken vara ond eller god utan som nödvändig med gynnsamma effekter för alla parter. Olika teorier redogör för varierade diskussioner om makt som kan inspirera och leda vidare till fortsatta analyser. Den viktigaste aspekten av teorier om makt är att dess idéhistoria aldrig ska ses som slutgiltig. ”Makten måste förstås i sitt utövande, i sina varierande former, i sina olika uttryck” (Börjesson & Rehn, 2009, s. 69). Det är därför av vikt att se teorierna som olika sätt att skapa ordning bland de diskussioner om makt som existerar, för att sedan kunna föra diskussionerna vidare.

Etiska överväganden

Den forskningsetik som en studie ska förhålla sig till beskrivs enligt Vetenskapsrådet (2017) som lagar och principer och utgörs av ett etiskt ansvar som förefaller forskaren. Etiskt ansvar kan innebära etiska överväganden där medvetna val görs angående användning och behandling av empiri. En viktig aspekt inom forskningsetiken är att forskaren visar hänsyn och respekt till subjektets integritet och medverkan i en studie. Ett skriftligt samtycke från vårdnadshavare har inte utgjort ett kriterium för datainsamlingen, även om subjekten i fokusgruppen varit omyndiga. Detta med anledning att Ungdomsfullmäktiges medlemmar står som politiskt offentliga språkrör i och med sin position som folkvald ledamot. Studien har dessutom sett till Ungdomsfullmäktige som en representativ urvalsgrupp utan intresse för enskilda subjekts kön eller ålder. Beslutet fattades i samråd med Ungdomsfullmäktiges kansli och efter tilldelad access till dokument om dataskyddsförordningen och personuppgiftsbehandling i samband med kandidatur till ungdomsfullmäktiges val. Med hänsyn till fokusgruppens omyndighet har i stället förfrågan om muntligt samtycke upprepade gånger tillfrågats subjekten både inför och under varje studerat tillfälle men även efter godkänd medverkan efter avslutat fältarbete.

En annan viktig etisk aspekt inom forskningsetiken är att allt material som samlas in och används även ska lagras och presenteras på ett rättvist och tillgängligt sätt både under och efter att studiens resultat publicerats (Vetenskapsrådet, 2017). Detta är något som tagits hänsyn till genom att medverkande subjekt tilldelats information om hur insamling och lagring av data går till. Deras medverkan har även diskuterats tillsammans med möjligheten att när som helst häva sitt samtycke och avstå från medverkan i studien. Inom vetenskaplig forskning läggs stor vikt vid en studies validitet och reliabilitet för att forskningen ska anses vara av hög kvalitet. Enligt Vetenskapsrådet (2017) hänvisar forskningens transparens till forskarens kritiska, noggranna och sanningsenliga förmåga att redovisa och redogöra för en studies metoder och resultat. Som tidigare nämnt behöver studier om meningsskapande se till komplexa och paradoxala orsakssamband vilket gör att forskarens tolkningar har betydelse för forskningen. Det har på så vis varit av vikt för denna studie att upprepade överväganden gjorts rörande den egna forskarrollen. Rollen som deltagande observatör har varit av flexibel karaktär med en medvetenhet om inre och yttre påverkan från studiens subjekt och det kontextuella sammanhanget. De metodval som gjorts för denna studie har utgått från ett kritiskt förhållningssätt. Enligt Alvehus (2019) innebär detta att metoden som används vid en studie blir ett sätt för forskaren att distansera sig från personliga tankar och åsikter. Kritik inom vetenskaplig forskning handlar snarare om en professionell förankring till det kända snarare än allmän skepsis. För att behärska ett kritiskt reflekterande på professionell nivå krävs sakkunskap inom ett område och färdigheter i metod, vilket forskaren lär sig genom upprepade praxis (Alvehus, 2019).

Urval och empiri

Den kvalitativa studie som ligger till grund för detta arbete är en reflexiv etnografi genomförd under en kortare tidsperiod. Studien syftar till att studera ungdomars upplevelser och uppfattningar av delaktighet och inflytande inom en demokratisk och politisk arena tillsammans med vuxna. Då studien intresserat sig för ungdomars levda erfarenheter och uttryck har empirin samlats in genom deltagande observationer och etnografiska intervjuer i grupp. Den valda fokusgruppen, som består av aktiva medlemmar inom Ungdomsfullmäktige i Göteborg, har följts i upp till 31 timmar under en period på sex veckor mellan februari och mars 2023. Avsatt tid för fältarbetet har varit en till två dagar i veckan i anslutning till Ungdomsfullmäktiges öppettider på kontoret i Göteborg samt inbokade möten och Stormöten i stadens representationsbyggnad. Totalt har 715 minuter av inspelat material samlats in tillsammans med en mängd fältanteckningar från genomförda observationer. Detta innefattar bland annat fyra kontorsmöten av varierat innehåll, tre Stormöten där beslut om motioner tagits, två samverkansmöten med Politisk referensgrupp och två etnografiska gruppintervjuer. Struktur och tillgänglighet för fältarbetet har fastställts genom regelbunden kontakt och i samråd med Ungdomsfullmäktiges kansli för att säkerställa att empirin blir av så hög kvalitet som möjligt. Enligt den senaste publicerade informationen består Ungdomsfullmäktige av 101 ungdomar från alla Göteborgs stadsdelar (Göteborgs Stad, u.å.a). Medlemmarna är mellan 12–17 år och arbetar med frågor som anses viktiga för unga i Göteborg. Den studerade miljön är av öppet slag med fri tillgång för Ungdomsfullmäktiges medlemmar. Detta innebär att den valda fokusgruppen för studien utgjorts av för tillfället närvarande medlemmar vid varje givet tillfälle. På så sätt kan inte ett fast antal delaktiga subjekt konstateras. Som tidigare nämnt har enskilda subjekt inte varit av intresse för studien utan Ungdomsfullmäktige har i stället setts som en representativ grupp vilket gjort att antalet tillgängliga subjekt varierat under fältarbetet. De subjekt som medgivit samtycke att medverka har bestått av ungdomar mellan åldrarna 12–17 år samt anställda i Ungdomsfullmäktiges kansli av myndig ålder. Till denna studie har en öppen forskarroll intagits som ett aktivt val, något som Bryman och Nilsson (2018) beskriver är av stor betydelse för den forskning som bedrivs. Den öppna rollen har varit av betydelse då en social miljö studerats med intresse för samtal och diskussion. En öppen forskarroll kan skapa både möjligheter och hinder vid en etnografisk studie. Att integrera socialt kan både bidra till djupare diskussioner och ökad förståelse för sammanhanget men även ha inverkan på subjekten och orsaka konstlade samtal eller beteenden. I stora drag har detta inte påverkat studiens kvalitet utifrån mängden empiri som samlats in.

Ungdomsfullmäktiges kansli kontaktades i tidigt skede för att fastställa tillträde till forskningsfältet. Bryman och Nilsson (2018) beskriver hur tillträde till ett forskningsfält kan vara av öppet eller slutet slag. Den studerade miljön för denna studie har varit av öppet slag och allt arbete som Ungdomsfullmäktige arbetar med publiceras som offentliga dokument. Förutom det fältarbete som genomförts har även en stor del av studien bestått av publicerade dokument som berör Ungdomsfullmäktiges arbeten. Detta har bland annat inneburit läsning av tidigare arbeten och intervjuer som gjorts för att lättare skapa en uppfattning om Ungdomsfullmäktiges aktuella arbetsområden. Med stöd av Ungdomsfullmäktiges kansli formulerades ett informationsbrev som gick ut till alla Ungdomsfullmäktiges medlemmar gällande studiens syfte och innebörd. Brevet bestod av en personlig presentation där ambitioner och mål med fältarbetet tydliggjordes. Väl på plats under fältarbetet upprepades mål och syfte med studien likaväl som orsak till närvaro av den öppna forskarrollen vid varje studerat tillfälle.

En kombination av fältanteckningar, loggboksskrivande och audioinspelning via mobiltelefon har använts för att samla in ett så gediget material som möjligt. Bryman och Nilsson (2018) belyser kombinerade metoder för datainsamling som ett vanligt tillvägagångssätt vid deltagande observationer. Observation som metod vid en etnografisk studie gör det möjligt för forskaren att aktivt delta i en social miljö. Valda metoder har bidragit till möjligheten att lyssna in, aktivt delta i diskussioner och på ett lättillgängligt sätt notera reflektioner och intryck vid aktuell observation. Väl utförda fältnoteringar har tillsammans med audioinspelningar underlättat för att skapa mer fullständiga och detaljerade anteckningar vid bearbetningen av det insamlade materialet. Genom efterarbete i form av

loggboksskrivande har det varit lättare att komma ihåg och kunna redogöra för de observerade tillfällena. Vidare har det underlättat för att minnas den kontextuella betydelsen av det som studerats. Bryman och Nilsson (2018) beskriver principen för denna metod som ett sätt att specificera olika nyckeldimensioner av det som observerats. De kombinerade metoderna har tillsammans utgjort ett stöd i att förstå den grupp och den kultur som studerats, vilket i detta fall handlat om Ungdomsfullmäktiges arbete och uppdrag, som skildrats ur ungdomarnas perspektiv.

Etnografiska intervjuer i grupp ses enligt Göransson (2019) som ett komplement till annat etnografiskt material. I stället för att se intervjuerna som isolerade kan en kombination av varierade metoder ge etnografen möjlighet att studera relationen mellan det som sägs, det som görs och det som faktiskt sker under ett fältarbete. Enligt Göransson (2019) kan etnografiska intervjuer vara formella i den bemärkelse att de till viss del kan vara planerade, avskilda och fokuserade. Samtidigt kan etnografiska intervjuer vara ostrukturerade och spontana, det är på så vis etnografins karaktär som avgör strukturen för intervjun. Formella intervjuer är inte alltid lämpliga och kan ibland medföra svårigheter i både planering och genomförande (Göransson, 2019). Detta är något som uppenbarade sig under planeringen av intervjuerna för denna studie. I samråd och med stöd av Ungdomsfullmäktiges kansli avsattes datum, plats och tid för två gruppintervjuer. Informationen om tid och plats mejlades ut till alla Ungdomsfullmäktiges medlemmar i samband med övrig veckoinformation från kansliet. I brist på tydlig feedback från ungdomarna togs ett beslut om en mer spontan ansats som innebar att intervjuerna skulle utgå från de medlemmar som på avsatt dag och tid fanns tillgängliga på Ungdomsfullmäktiges kontor. Till studien har två etnografiska intervjuer genomförts i grupper om 7 (intervju 1) och 5 (intervju 2) deltagande subjekt. Intervjuerna var strukturerade som spontana samtal med öppna frågor inom ramen för två på förhand valda ämnesområden. Den första intervjun fokuserade på ungdomarnas erfarenheter och upplevelser av att vara med i Ungdomsfullmäktige medan den andra intervjun fokuserade på deras föreställningar och uppfattningar om bland annat barns rätt och samspelet mellan vuxna. Intervjuerna hölls i ett separat rum på Ungdomsfullmäktiges kontor med tillgång till fika. Detta för att skapa en avslappnad miljö fri från störande ljud och avbrott. Tiden för intervjuerna var avsatta till en timme med inräknad tid för introduktion och uppstart. Anteckningar med öppna frågor hade förberetts men utgjorde inga kriterier vid själva intervjun. För att inte ta fokus från den levande samtalsdialogen spelades samtalen in via audioinspelning tillsammans med enklare noteringar. Förberedande anteckningar för intervjuernas struktur bifogas som bilaga 1. Göransson (2019) beskriver etnografiska intervjuer som flexibla och öppna där förberedda frågor används som ett stöd för forskningsagendan. Vidare förklarar författaren att intervjufrågorna sällan ställs i given ordning eller på det sätt de planerats för då intervjuformen i liknelse med ett samtal syftar till djuplodande svar. Etnografiska intervjuer utgår på så sätt från deskriptiva frågor med syfte att generera beskrivande utsagor. Enligt Göransson (2019) används direkta frågor som en metod för att frammana ytterligare komplexitet i svaren. Det kan exempelvis ske genom frågor som uppmanar subjektet att vidareutveckla ett otydligt svar.

Bearbetning av material

Innan en ordentlig analys av det insamlade materialet kan göras behöver vissa förberedelser fastställas. Enligt Göransson (2019) innefattar den förberedande processen bland annat att materialet renskrivs och sorteras vilket till viss del redan skett under fältarbetet. Efter avslutat fältarbete gjordes en granskning av det fullständiga materialet som empirin genererat. Anteckningar samlades ihop och lästes igenom upprepade gånger tillsammans med flertalet genomlysningar av audioinspelningar från möten och intervjuer. Därefter transkriberades de två intervjuerna i separata dokument. Ett konsekvent och pålitligt transkriptionssystem är av stor vikt vid bearbetning av intervjumaterial. Systemet behöver matcha analysnivån och ett mer detaljerat material blir på så vis även mer tidskrävande. Hur denna process går till är upp till forskaren att avgöra Göransson (2019). Till detta arbete har gratisprogrammet oTranscribe använts vid transkriberingen av det insamlade ljudmaterialet (oTranscribe, u.å.). Programmet erbjuder

enkla metoder för att ladda upp, spara, pausa, spola och justera ljudfilens hastighet. Med ansats att fånga deltagarnas egna uttryck och språkbruk har ljudinspelningarna på ett konsekvent sätt transkriberats efter talspråk efter enkla transkriptionsregler och med recitering. Enligt Göransson (2019) används recitering för att återropa någon annans perspektiv och för detta arbete har detta inneburit ett sätt att återkoppla det som deltagarna säger med tidigare observationer. Reciteringen har på så sätt bidragit till mer utvecklade texter med djupare kontextuell förståelse för sammanhanget. För att lättare skapa klarhet i deltagarnas språkande bearbetades transkriptionsmaterialet med noggrannhet efter avancerade transkriptionsregler (abtipper, 2023.). Detta med avsikt att kunna återgå till materialet vid ett senare tillfälle. Därefter bearbetades de fullständiga transkriptionstexterna om på nytt efter ett enklare och mer utjämnande transkriptionssystem för att skapa ett mer lättillgängligt utdragsmaterial inför studiens resultatdel. Transkriptionsmall med tillhörande regler redogörs i bilaga 2.

Figur 1: Visuell beskrivning av processen för indexering och val av tema

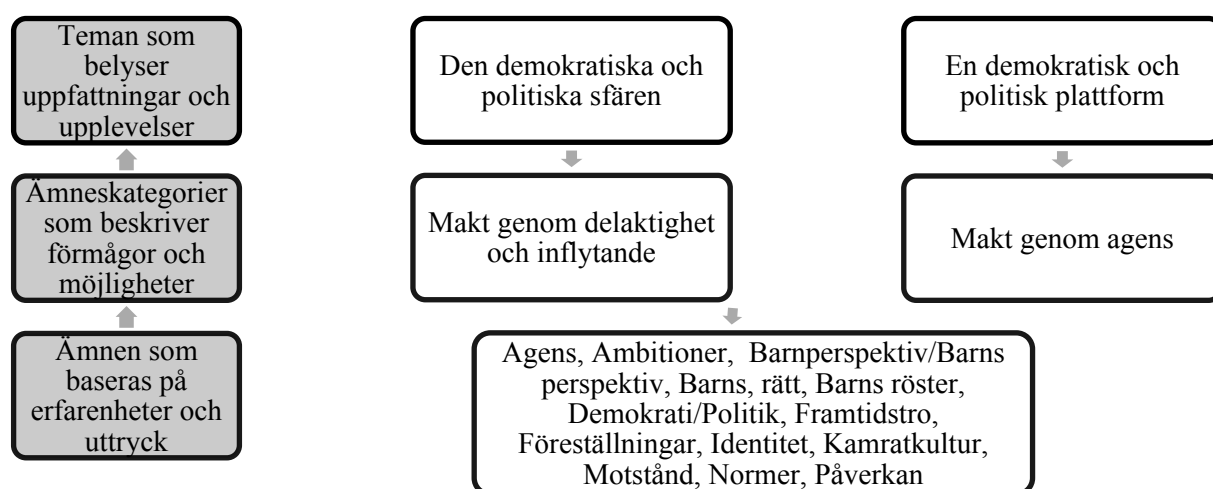
Ovanstående figur redogör för en enklare processbeskrivning av hur koder och teman utformats vilket här kommer beskrivas ytterligare i den löpande texten. När allt materials väl sammanställts i skrift ögnades utskriftarna igenom för att skapa en helhetsbild. Samtliga intryck från genomläsningarna skrevs ner i form av kortare noteringar eller beskrivande ord. Därefter lästes utskriftarna igenom ytterligare gånger med en högre noggrannhet där rad för rad granskades. Under bearbetningsprocessen markerades olika sektioner i utskriftarna med olika färgkoder som en form av indexering. Detta för att enklare kunna urskilja olika mönster eller teman i materialet. Kriterier för färgkodningen baserades på innehåll som berörde subjektens erfarenheter och uttryck i relation till studiens syfte och frågeställningar. Uttryck som inkluderades utgick från saker som ungdomarna själva beskrev som levda erfarenheter eller som de själva värderade som betydelsefullt. Meningar och ord som bildligt skapade förståelse för ett sammanhang eller ett uttryck markerades även som av vikt inför analysprocessen. Detta för att lättare kunna kontextualisera utskriftsutdrag med relevans för analysen. En central del inom kvalitativ metod är att söka kategorier, beskrivningar eller modeller som beskriver det studerade fenomenet till skillnad från mer kvantitativa metoder där forskaren utgår från på förhand givna kategorier (Larsson, 1986). Arbetet med kodningsprocessen gjordes på ett neutralt, öppet, kreativt och utforskande sätt med avsaknad av förutfattade eller förutbestämda ämnen. Det föreföll på så sätt naturligt att låta innehållet i utskriftarna tala för sig själv i utformandet av koder och tematiska ämnen för att enklare tillmötesgå studiens syfte att undersöka ungdomars upplevelser och uppfattar. Efter avslutad bearbetning av utskriftarna hade ett flertal koder trätt fram med intresse för studien. Relaterade koder med hög relevans för studiens syfte grupperades och bildade sedan ett antal ämneskategorier. Dessa ämnen beskrev enskilt eller i kombination med varandra olika aspekter av ungas förmågor och möjligheter till delaktighet och inflytande. Teman formades därefter som övergripande huvudteman för att gestalta ungdomarnas levda erfarenheter och uttryck. En förtydligad redogörelse av den fullständiga bearbetningsprocessen med valda koder och kategorier finns som bilaga 3.

Analysmetod

Kvalitativ analys i empirisk forskning härstammar från tre traditioner (Larsson, 1986). Hermeneutiken som är den äldsta traditionen innebär en form av texttolkning där delens betydelse är beroende av helheten på samma sätt som att helheten är beroende av delarna. Fenomenologi är en annan tradition inom kvalitativ analys och är en metod som grundar sig på bestämda filosofiska antaganden med syfte att beskriva människors upplevelser av ett fenomen (Larsson, 1986). Den tradition som bäst lämpat sig för denna studie är etnografen, som utvecklades i slutet av 1800-talet av kulturer inom den empiriska vetenskapen. "Etnografi är inte bara en specifik metod för att generera data; etnografi är också en specifik syn på kunskapsproduktion" (Göransson, 2019, s. 16). Det som förenar olika ansatser inom etnografen anses enligt Åkerblom m.fl. (2020) vara att forskningen bygger på noggranna, detaljerade och nyanserade beskrivningar av komplexa händelser. Även Göransson (2019) beskriver etnografins detaljrikedom som en av metodens främsta styrkor. Etnografen kan antingen utgå från syftet att skapa högkvalitativa beskrivningar av en grupp eller definieras av studier om människors handlingar i vardagliga situationer. Etnografi är en flexibel metod som utgår från data som hämtats från flera olika källor (Åkerblom m.fl., 2020). Riktningen för intervjuer och observationer avgörs av olika teman eller analytiska spår som uppstår under fältarbetet. Det som i slutändan blir av vikt för forskaren att analysera är förståelsen för hur handlingar blir meningsfulla för människor. En annan definition av etnografiska studier som Åkerblom m.fl. (2020) benämner avgörs av forskarens intresse för ett beteendes kontextuella betydelse i ett sammanhang. På så sätt kan handlingar och beteenden inom en grupps kultur förstås utifrån de som deltar i sammanhanget. Då etnografi ofta används för att förstå vad som är av betydelse för människor blir deras tolkningar och förståelse för omgivningen av intresse för forskaren. Som tidigare nämnt sker en växelverkan mellan empiriska data och analytiska idéer. Etnografen provar på så sätt både analytiska idéer på data och fastställer nya idéer ur data. Etnografi som kvalitativ analysmetod har enligt Larsson (1986) blivit ett vanligt angreppssätt inom utbildningsforskning och som tar sin utgångspunkt i beskrivningar av samhällen och kulturer med deltagande observationer som metod för datainsamling. Enligt författaren går metoden ut på att följa det naturliga livet och föra fältanteckningar där allt av vikt noteras så exakt som möjligt. Det är därmed av betydelse att livet speglas ur olika synvinklar för att gestalta en komplett bild av den kultur som studerats. Även Bryman och Nilsson (2018) beskriver etnografisk analys som ett angreppssätt där meningskonstruktionen i en text är av intresse för forskaren. Av den anledningen är sökandet efter kategorier, beskrivningar eller modeller en central del för analysen vid kvalitativa metoder.

Göransson (2019) beskriver monografi som en vanligt förekommande framställningsform i författandet av etnografiska texter. Dock finns det olika stilar för hur en etnografisk text skrivs fram och till detta arbete har en uppdelad och berättande stil valts till författandet. Detta innebär att de etnografiska texterna skrivs med en "vävande" teknik där material presenteras genom utdrag ur transkriptioner och fältanteckningar som sedan följs av analytiska resonemang (A. Hellman, personlig kommunikation, 4 april, 2023). I och med studiens fokus på makt som teoretiskt perspektiv är syftet med den kvalitativa ansatsen att induktivt redogöra för varierade diskussioner om makt som sedan leder vidare till fortsatt och fördjupad analys. Då maktbegreppet med sin multidimensionella komplexitet måste förstås som ett relationellt och dynamiskt utövande är det av vikt att analysen ses som ett sätt att skapa ordning bland dessa diskussioner. Göransson (2019) beskriver hur framställningsförfattandet kan skildras utifrån olika berättarstilar. En berättelse kan författas som en realistisk, bekännande, impressionistisk eller kollaborativ berättelse och som en publik etnografi. En berättarstil utesluter nödvändigtvis inte en annan utan kan överlappa eller innefatta inslag av en eller flera olika stilar. I stora drag styrs detta både av textens innehåll och forskarens syfte med analysen. Som tidigare nämnt är syftet för denna studie att undersöka hur aktiva ungdomar inom Ungdomsfullmäktige i Göteborg upplever och uppfattar att deras delaktighet och inflytande kommer till uttryck inom en demokratisk och politisk arena tillsammans med vuxna. Ämnen som belyser ungdomarnas erfarenhet och uttryck har därmed varit av betydelse för att belysa just detta. En visuell beskrivning av detta gestaltas i figuren nedan. Studiens analys utgår på så sätt från de ämneskategorier som skapats för att söka svar på studiens frågeställningar. Som tidigare

nämnt har två huvudteman formats under bearbetningsprocessen. Dessa kommer på ett vävande sätt att presenteras och analyseras i arbetets resultatdel genom utdrag från det empiriska materialet.

Figur 2: Visuell beskrivning av tematiseringens berörda kategorier och ämnen

Resultat

Med intresse för ungdomars levda erfarenheter och uttryck berör det studerade fenomenet ungdomars upplevelser och uppfattningar. Den kvalitativa analysen som presenteras i följande del grundas på det 715 minuter långa inspelade materialet som tillsammans med observationsanteckningar samlats in under det 31 timmar långa fältarbetet. Granskningen resulterade i ett utbud varierade upplevelser och uppfattningar om ungas delaktighet och inflytande. I beskrivningar om barn och ungas förmågor och möjligheter uttrycks Ungdomsfullmäktiges perspektiv på demokratiskt och politiskt deltagande och reellt inflytande i relation till vuxna. Med en vävande teknik kommer delaktighet och inflytande här att analyseras och presenteras genom olika diskussioner om makt. I arbetets diskussionsdel lyftas sedan dessa diskussioner utifrån varierade teorier om makt.

Den demokratiska och politiska sfären

Det här temat behandlar barns makt utifrån definitioner av delaktighet och inflytande. Jag presenterar detta med utgångspunkt i barns rättigheter så som de definieras i konventionstexter och styrdokument. Jag börjar med att undersöka varför barn ska ges rätt till makt följt av hur makt kan tolkas utifrån den studerade kontexten. Syftet med avsnittet är inte att fastställa en definition utan snarare att synliggöra vad makt i relation till delaktighet och inflytande kan innebära för barn inom den demokratiska och politiska sfären. På så sätt fokuserar avsnittet mer på hur ungas delaktighet och inflytande kan uppfattas och upplevas.

Rätten till sin rätt

Varför ska barn ges makt? Frågan är komplex och genererar heller inget enkelt svar. Frågan behöver först ställas i relation till den kontext där dess mening och innebörd kan gestaltas. Jag väljer att se frågan om barns rätt till makt utifrån deras rätt till delaktighet och inflytande. På så sätt handlar den mer relevanta frågan kanske snarare om vad makt kan innebära för barn inom en specifik sfär. Med utgångspunkt i FN:s konvention om barns mänskliga rättigheter och den svenska ungdomspolitikens har alla barn under 18 år samma grundläggande rättigheter. I ett ålderssegregerat samhälle där gränser sätts efter juridisk mognad går det även att urskilja vissa gränsskillnader inom barns olika åldrar. Perspektivet på barns rätt till delaktighet och inflytande har en vid utsträckning och berör flera olika sfärer som barn aktivt vistas i under det dagliga livet. Ungas förutsättningar och möjligheter att delta och vara delaktiga i beslut kan variera i både mening och innebörd mellan dessa sfärer men även inom olika arenor eller plattformar (SKL, 2019). Enligt FN:s konvention om barns mänskliga rättigheter har barn rätt till delaktighet i frågor som berör dem. Artikel 12 i synnerhet specificerar hur barns rätt till egna åsikter och uttryck tillskrivs betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad (UNICEF Sverige, 2021). I de nationella styrdokumenterna för förskolan och skolan som även de har sin grund i Barnkonventionen uttrycks att barn ska ges ansvar och möjlighet att vara delaktiga och ha inflytande över så väl utformningen som planeringen av den pedagogiska miljön och undervisningen (Lpfö18, 2018; Lgr22, 2022). Medan skillnader som berör åldersrekommendationer eller ålderskriterier kan ses som informella gränser där tillgången till exempelvis spel eller appar begränsas, har gränsskillnaden för politiskt medborgarskap vid myndig ålder en mer betydelsefull brytpunkt för ungas formella delaktighet. Inom arenor som utgörs av hemmet eller fritiden fastställs barns delaktighet och inflytande av mer kulturellt formade förhållanden. Regler eller stadgar som utformats som ramar och strukturer inom specifika arenor (familjen eller föreningslivet) har även de betydelse för barns möjligheter att delta och påverka i viktiga beslut (Ungdomsstyrelsen, 2011). Förutsatt att ungas delaktighet och inflytande begränsas till att enbart betraktas inom den representativa demokratin, vilket ligger som fokus för min undersökning,

handlar deras rätt om möjligheten att delta i politiska beslutsprocesser och påverka samhällsfrågor (SKL, 2019). Under mitt fältarbete har jag i mitt möte med ungdomarna tagit del av en samling unika berättelser där deras engagemang och medverkan i Ungdomsfullmäktige motiverats, Ben berättar:

Ben: Eh och jag kandiderade första året för att jag mest var nyfiken på vad det var. Eh och jag har asså kanske inte varit så liksom eller jag har varit intresserad men kanske inte politiskt på liksom höger- och vänsterskalan och aa det här är mitt tredje år /.../.

Calle: /.../ jag såg en lapp i skolan om Ungdomsfullmäktige och så blev jag väldigt intresserad för jag har alltid varit intresserad av politik och att uttrycka mina åsikter. Och så hade jag väldigt mycket åsikter eller väldigt mycket drivkraft i att förbättra skolan (.) Och att alla elever ska känna sig trygga i skolan och att mobbningen ska minska och sånt'. Då jag själv har varit med om mycket i skolan och vill inte att det ska hända fler barn liksom.

David: /.../ asså jag har alltid vart' väldigt intresserad av politik och liksom mer kanske partier och politiskt men jag har asså nu när jag kandiderade till Ungdomsfullmäktige har jag liksom märkt att det betyder mer för mig. Eh med så här stadsfrågor och så. Och det var faktiskt min lärare som sa till mig att jag skulle börja med Ungdomsfullmäktige för hon märkte att jag var väldigt engagerad på lektionerna och räckte ofta upp min hand på SO lektionerna och ville säga till om saker. /.../ hon sa att det hade varit perfekt för mig.

Evelina: /.../ jag gick mest med, asså ja' hittade Ungdomsfullmäktige när jag gick i typ fyran och ba': *aha här kan man va' med*. Men sen så bytte jag skola och glömde lite bort att det existerade å' sen så blev jag söndermobbad i tre år. Och då tänkte jag: *hm vill jag att detta ska hända för andra*, mhm nej tack! Så jag eh tänkte jag är med nästa år. Och så ja, nu är jag här.

Felicia: /.../ Ja jag gick med när jag va' 12 eh och /.../ jag fick ett skolbesök i 5:an eh /.../ Och jag var väl lite intresserad och sen var det väl min lärare som tryckte på att man skulle kandidera. Eh jag är 20 år gammal och när jag skulle kandidera så fanns ju inte internet. [ljudande skratt] Men på riktigt /.../ jag var väl intresserad och ville påverka.

I utdraget belyses några exempel på de erfarenheter, intressen och ambitioner som på olika sätt motiverat ungdomarna att gå med i Ungdomsfullmäktige. Felicia som är en före detta "UF:are" och som nu arbetar i kansliet ger stöd och råd till ungdomarna utifrån egna erfarenheter av Ungdomsfullmäktige. I utdraget berättar ungdomarna bland annat om intresset för politik, viljan att skapa förändring och kunna påverka, men även om engagemang, åsikter och driv att "säga till om saker". Ett sätt att ge barn möjlighet till delaktighet och inflytande är att skapa arenor eller plattformar för barn där unga ges förutsättningar att kunna påverka och skapa förändring. Ungdomsfullmäktige har formats som en demokratisk och politisk arena för barn med anledning att ge unga ökat inflytande i olika samhällsfrågor (Göteborgs Stad, u.å.a). Barns röster och åsikter är följaktligen viktiga aspekter att ta hänsyn till för att öka ungas chanser till delaktighet och inflytande. I Göteborg är verksamhetens kontor en central mötesplats för Ungdomsförbundets medlemmar att efter skoltid träffas och arbeta med viktiga frågor som berör stadens barn och ungdomar. Kontoret som är beläget i centrala Göteborg har goda buss- och spårvagnsförbindelser till alla Göteborgs stadsdelar. I fikarummet på Ungdomsfullmäktiges kontor hänger en plansch med bilder på varje ledamot och ersättare. För att kandidera till Ungdomsfullmäktige krävs att du som ungdom börjat årskurs 6, är folkbokförd i Göteborg och är högst 17 år gammal. I november varje år hålls ett personval till Ungdomsfullmäktige där mandatperiodens ledamöter och ersättare röstar fram (Göteborgs Stad, u.å.c). Som kandidat i valet står ungdomarna sedan som representanter för ett valt stadsområde och utgör en röst för de barn som bor där, Calle berättar:

Calle: En motion jag har med idag faktiskt kommer från vissa i min skola och mina vänner /.../ men som väldigt **väldigt** många i min skola och i min förra skola har sagt till mig att jag ska driva och det är väldigt många som kommer till mig ibland i skolan eftersom att alla i min skola vet att jag är folkvald och jag är den enda i min skola som är folkvald så vill dom förändra nåt så brukar dom oftast komma till mig så kan jag arbeta igenom det.

Felicia: Det är väldigt viktigt att komma ihåg att ni är ju personvalda och dom åsikterna ni har är att folk röstat på er så det är ju Ungdomsfullmäktige som helhet som på nåt' sätt ska föra alla unga i Göteborgs röst.

Utdraget kommer från en av intervjuerna under fältarbetet och berör ett samtal där Ungdomsfullmäktiges uppdrag diskuteras. I intervjun lyfts bland annat vikten av att föra andras talan i och med ungdomarnas roll som folkvalda "språkrör". Ungdomarna berättar hur de i sitt möte med Ungdomsfullmäktige även upptäckt sina egna röster och rätten att få uttrycka sin åsikt:

Amelia: Jag började i Ungdomsfullmäktige asså från början (.) första året. Det var bara det att ja' va' politiskt insatt (.) ja hade inga åsikter egentligen på det sättet. Eller åsikter hade jag men inget som jag gick till val på så.

/.../

Gustav: Det här är mitt första år i Ungdomsfullmäktige. Jag blev intresserad för man kom till vår skola och sa att man kunde rösta och så (.) så jag blev intresserad så jag kunde uttrycka mina röster till andra så dom blir lyssnad på.

/.../

Evelina: Jo men jag märkte också att man får ju mycket liksom // man gör mycket och man får liksom sin egen åsikt ./: *men den här personen tycker så men jag tycker inte så*. Jag visste ju inte att jag fick ha en egen åsikt fram tills jag hittade Ungdomsfullmäktige. Jag tänkte ./: *men jag tänker samma saker som vuxna gör* /.../ Så jag tänkte ungefär samma som mina föräldrar gjorde // **och sen'** insåg jag /.../.

Barns rättighetsanspråk och rättighetsutövande förutsätter kännedom om barns rättigheter. I läroplanen för förskolan formuleras att utbildningen ska "utgå från vad som bedöms vara barnets bästa, att barn har rätt till delaktighet och inflytande och att barnen ska få kännedom om sina rättigheter" (Lpfö18, 2018, s.5). Enligt Barnombudsmannen (2021) ska barn ges tillgång till relevant information och möjlighet till inflytande utifrån sin mognad och ålder. Möjligheten för barn att vara delaktiga förutsätter även att barn ska få komma till tals och bli lyssnade på. I fråga om barns rättighetsanspråk och rättighetsutövande kan bedömningen av barns bästa utifrån ålder och mognad på så sätt innebära att barns rättigheter begränsas. Artikel 5 i Barnkonventionen tillskriver vuxna ansvar, rättigheter och skyldigheter "att på ett sätt som står i överensstämmelse med den fortlöpande utvecklingen av barnets förmåga ge lämplig ledning och råd då barnet utövar de rättigheter som erkänns" (UNICEF Sverige, 2021). Med utgångspunkt i det uppfostrans- och utvecklingsansvar som vuxna har gentemot barn refererar detta till en form av stöttning med betydelse för barns möjlighet till delaktighet och inflytande. Även om barn utifrån lagar, regler, konventionstexter och styrdokument tillskrivs olika rättigheter med betydelse för deras maktposition är det dynamiska förhållandet mellan barn och vuxna en avgörande faktor när det kommer till barns faktiska möjligheter att delta och påverka i frågor och beslut som rör dem.

Att höras och bli lyssnad på

Barn tillskrivs rätt till olika former av makt. Hur dessa rättigheter tolkas definieras bland annat genom olika perspektiv på barns delaktighet. Vilken innebörd dessa rättigheter har utgörs till stora drag av de möjligheter som finns för att barn ska kunna påverka och ha inflytande. En central fråga som uppdagat sig under mitt fältarbete är huruvida barns rätt till makt kan tolkas utifrån åldersperspektiv. En viktig aspekt i frågan om barns möjlighet till delaktighet och inflytande berör barns rätt att få komma till tals och göra sig hörda. Barns rätt till egna åsikter och uttryck med betydelse för deras ålder och mognad förutsätter att barns röster ses som auktoritativa i frågor som berör dem. Detta innebär att barns röster ska höras och deras åsikter respekteras. Att se till barn och låta barn få komma till tals innebär inte nödvändigtvis att barn blir lyssnade på. Hur och i vilken utsträckning barns röster ska höras är därmed av vikt att diskutera (Brighouse, 2003). Utrymme för dialog i möten med barn är en central utgångspunkt för Ungdomsfullmäktiges grundsyfte. Genom en politisk referensgrupp, även kallad ”Politikergruppen”, har en regelbunden och nära kontakt med vuxna etablerats för att ge stöd i Ungdomsfullmäktiges arbete (Göteborgs Stad, u.å.b). Det är Kommunstyrelsen som ansvarar för Ungdomsfullmäktige och tillsammans verkar organen för att stärka dialogen med stadens ungdomar. Även om Ungdomsfullmäktige arbetar med aktuella och betydelsefulla frågor som berör alla stadens unga har jag under mitt fältarbete fått tagit del av vilka frågor och områden som ungdomarna själva brinner för, Amelia berättar:

Amelia: /.../ Eh sen har det utvecklats sig jag körde på eh och nu så har jag liksom att tryggheten är det som är viktigast för mig.

Jag: ”Trygghet i staden”?

Amelia: Ja aa precis att asså så här ehm oavsett hur du ser ut vad du har för kön vem du är ska du va’ trygg i Göteborg, alltid. Och det är väl ändå de viktigaste frågorna vi har idag. (...) Så det är liksom även varför ja’ sitter nu eh och är kvar.

En aktuell fråga som Ungdomsfullmäktige i samverkan med Göteborgs Stad arbetar med är Tryggheten i Göteborg. Arbetet syftar till att öppna upp för dialog och ta del av ungas perspektiv på olika trygghetsaspekter inom staden. Under en observation från ett Kontorsmöte i februari 2023 behandlades frågor som ”Vad är trygghet för er?”, ”Vad anser ni att staden behöver prioritera för att öka säkerheten för unga?” och ”Hur definierar unga trygghet? (utifrån sin vardag och världsbild)”. Ungdomsfullmäktige lyfte bland annat ”Trygghet på gatan” och ”Trygghet i skolan” som ett nära problem i ungdomars vardag. Ungdomsfullmäktiges respons uppmanade bland annat till ökade satsningar på ”upplysta gator”, ”tillgång till gratis mensskydd hos skolsyster” och ”möjligheten att resa kollektivt på sena kvällar”. I en av mina intervjuer tillsammans med Ungdomsfullmäktige delar ungdomarna med sig av sina perspektiv på den samverkan som sker tillsammans med stadens politiker. De uttalar sig även om sin ställning som barn inom den demokratiska och politiska sfären i relation till vuxna:

Belinda: Jag tror också många tänker, om man jämför med, det tog ett tag i Ungdomsfullmäktige tills jag insåg att det är väldigt värdefullt att vi inte kandiderar för liksom SSU eller Ungsvenskan eller Ungdomsförbundet, vi kandiderar självständigt. Du skulle ju aldrig liksom se en moderat och en socialdemokrat gå ihop och säga: *nej men vi tar och gör en motion tillsammans om nåt’ ämne*, det händer ju inte. Men här i UF har vi inga blockgränser utan vi kan alla samarbeta med alla och man kan vara mycket mer pragmatisk och det finns mycket mer möjlighet för manövrering. Och liksom mycket mer möjlighet att skapa en bättre stad.

Erik: Jag känner också att vuxenpolitiken generellt borde kanske ta lärdom av asså valsystemet så vi har det mer, asså fokus på liksom individuella politiker och åsikter. Att vi försöker finna lösningar i stället för att det blir den här politiska låsningen och att man håller på och schabbla fram och tillbaka. Det är ju på nåt’

sätt demokratins svaghet att det är det här att man ska hålla på och kompromissa men det kan man lite eliminera om man struntar i alla dom här onödiga principerna om färgkodning och vilken bokstav som står efter ditt namn liksom. Det viktigaste är ju inte det utan det viktigaste är ju vad man står för och vad man vill förändra, och det tycker jag väl att både barn och unga är bättre på att se förbi tycker jag. Men också att vi har den här neutraliteten liksom.

/.../

Calle: Det måste finnas mer pengar till skolan för det är ändå utbildningen för den nya generationen. Och liksom skolböcker finns knappt tillgängliga och pennor och sudd kan finnas brist på och liksom skoldatorer, när min gick sönder av olyckshändelse då, och det liksom inte fanns nå'n ny dator och då kunde inte jag arbeta på lektionerna heller. Det är ju ändå min utbildning och framtid. Asså vi är ändå nya generationen så de borde ändå satsa på oss. Det är vi som ./ dom kommer inte finnas sen liksom.

Att bli sedd och att höras är inte detsamma som att bli lyssnad på. Samma innebörd gäller för barns delaktighet och inflytande utan reell mening. ”Alla barn har även rätt att delta när vuxna bestämmer saker som gäller dem. Men barn och ungas perspektiv saknas ofta när beslut fattas och deras möjligheter att delta påverkas av ett minskande demokratiskt utrymme och diskriminering” (Plan Sverige, u.å.). I fråga om vem som har makt att bestämma definieras delaktighet som verkliga möjligheter att faktiskt påverka beslut. Om reella möjligheter att påverka saknas definieras det som skenbar delaktighet (Ungas delaktighet, 2023). Det är på så sätt även av vikt att reflektera över huruvida barns röster ska beaktas utifrån beslut och handling när deras röster väl hörs. En problematik inom demokratin är att beslut som fattas av kollektivet kan bortse från individens behov eller intresse, trots individens auktoriserade befogenhet. Även om demokratiska former och strukturer existerar innebär det inte per automatik att faktisk demokrati utövas. Dock kan en individs bidrag och medverkan i en beslutsprocess ses som auktoritativ (Brighouse, 2003). Vidare i en intervju tillsammans med Ungdomsfullmäktige där en händelse från år 2022 diskuteras delger deltagarna sina upplevelser och åsikter berörande synen på barn och vuxna:

Amelia: Aa asså ja mena så här förra året, när vi hade möten asså med politikerna som har i uppdrag att lyssna på oss, de' kom en och en halv politiker dit.

Ben: I höstas så kom det en politiker och hon va' där halva tiden va?

Amelia: Nej det är henne jag tänker på henne med ena halvan.

Jag: Vad beror det på då?

Amelia: Det beror på att de ärligt inte brydde sig.

Ben: Sen var det några som var sjuka också va?

Amelia: Men nu är typ hela den gruppen utbytt. Så det har ju typ löst sig känner jag.

Jag: Är det bättre nu då?

Amelia: Ja jag skulle säga att det definitivt är bättre nu. Och så har det alltid varit så att folk inte lyssnar eller folk liksom inte håller med. Men det är väl en del av grejen också.

Calle: Aa det är ju därför vi liksom har Ungdomsfullmäktige. För att dom vuxna ska börja lyssna mer, det är ju det vi kämpar för.

I och med att Ungdomsfullmäktige skapats som ett sätt för vuxna att ta del av barns perspektiv och åsikter utgör verksamheten även en plattform där ungas röster kan bli hörda. Det är tydligt att ungdomarna själva är medvetna om Ungdomsfullmäktiges syfte samtidigt som de upplever att de inte alltid blir tagna på allvar. Med utgångspunkt i utdraget ovan beskriver ungdomarna hur möjligheter för dialog med barn ges men att ungas deltagande inte nödvändigtvis leder till inflytande. Olika nivåer av delaktighet i beslutsfattande processer får innebörd i och med de effekter som reell inverkan resulterar i (Börjesson & Rehn, 2009). I min intervju tillsammans med ungdomarna framkommer att denna problematik kan bero på vuxnas bristande intresse eller det faktum att de är just vuxna och inte barn, Ben berättar:

- Ben: Det är ju liksom väldigt mycket saker som vi liksom verkligen brinner för men som kommunen (.) vi kan inte göra så jättemycket för det. Kommunfullmäktige tycker inte att det är så viktigt.
- Evelina: Nämen det är ju också för att dom inte är barn.
- Gustav: Dom fattar inte hur barn tänker.
- Ben: Ne men dom tänker ju ba': *aa men det är ju bara dyrt det gynnar ingen*, för det gynnar inte dom. Det är därför som det inte gått igenom för det gynnar inte dom. Och dom har ingen möjlighet att se in i ett barns perspektiv på det sättet som vi har eftersom vi är barn. Så dom tänker: *nej det är dyrt det gynnar inte nån*, för det gynnar inte dom. Men det gynnar ju oss som är lite yngre.
- Amelia: Det är då vi kommer in för så här tar dom beslut som rör oss det är ju ibland som vi får så här: *hej vad tycker ni*. Men oftast så är det ba' så här: *nu har vi genomfört det här*. Och så får vi som ett brev på posten sen så får vi klaga för att dom sen ska förstå nånting. Och så ska det inte va'. Utan vi finns ju för att Kommunfullmäktige ska kunna säga *hej vi har sett att ni har sagt det här det går emot vad vi säger. Vad tänker ni, så. Kan vi prata om det här*.
- Evelina: I stället för att *äh vi tycker så här ni tycker så här vi skiter i era åsikter helt och hållet*.
- Amelia: Precis så.
- Calle: Som att dom införde att dom skulle avskaffa 400 lärare var de?
- Evelina: Aa nåt' sånt. Eller dom skulle bygga en linbana som aldrig blev av.
- Ben: Det handlar just om oss unga. Och vi skapade Ungdomsfullmäktige för att verka för oss unga och dom lyssnar ändå inte på oss unga.
- Amelia: Vi ska vara Kommunfullmäktiges motpol sen har dom glömt bort oss.
- Evelina: Aa för att dom är barn dom har inga riktiga åsikter.

Ungdomsfullmäktige – en demokratisk och politisk plattform

I det här temat behandlar jag barns makt utifrån agens. Frågan jag ställer mig berör barns förutsättningar och möjligheter till handlingsutrymme och handlingskraft. Jag tar utgångspunkt i barns demokratiska och politiska deltagande och deras möjlighet till påverkan genom Ungdomsfullmäktige. Centralt blir då att undersöka hur olika perspektiv på makt och reellt inflytande kommer till uttryck och hur unga förhåller sig till detta. Precis som syftet för föregående tema syftar inte heller det här till att fastställa några definitioner utan målet är att synliggöra olika relationella aspekter och perspektiv på barns makt inom den demokratiska och politiska sfären. Uppfattningar och upplevelser av samspelet mellan maktutövande och maktens effekter är därmed det som är av intresse.

Deltagande som en möjlighet att påverka

Med utgångspunkt att barn redan fastställts som rättfärdiga makthavare väljer jag här att se barns makt som en dynamisk uttrycksform som existerar mellan olika parter. Detta innebär att barns delaktighet och inflytande tolkas ur en mer social aspekt. Inom barn- och ungdomsforskning berörs barns självständighet av sociala och kulturella relationer. Barns agens inom modern sociologi kan beskrivas som något en individ har eller besitter för att bidra eller påverka en förändring. Agens kan även tolkas utifrån kontext genom att olika faktorer begränsar eller möjliggör för en förändring. Individuell agens kan på så vis mätas som den kapacitet eller förmåga som olika förutsättningar och möjligheter bistår individen (Raithelhuber, 2016). Ett starkt självförtroende och utvecklat agentskap är centralt för barns känsla att självständigt kunna ta initiativ och kunna påverka. Det är därmed av stor vikt att barn ges handlingsutrymme genom delaktighet och inflytande (Skolverket, 2018). Med en särskilt tydlig förankring i artikel 12 ur Barnkonventionen verkar Ungdomsfullmäktige för barns mänskliga rättigheter (Göteborgs Stad, u.å.b). Inom Ungdomsfullmäktige ges unga förutsättningar att delta och möjlighet att påverka och ha ”egna åsikter”. Ungdomsfullmäktige erbjuder en plattform där unga kan agera självständigt utifrån egna val och styrs på så sätt helt av unga för unga. Som medlemmar i Ungdomsfullmäktige har ungdomarna makt att påverka olika beslut med betydelse för stadens barn och unga, Felicia berättar:

Felicia: /.../ Ungdomsfullmäktige betyder ju väldigt mycket olika saker för olika personer. För mig skulle jag ändå vilja säga att det dels har öppnat en massa dörrar och fått mig att inse eh hur värdefullt ett engagemang kan vara (.) Hur mycket man faktiskt kan genomföra (.) hur meningsfullt det kan vara.

Delaktighet som begrepp kan betraktas som något som stärks genom deltagande och berör på så sätt möjligheten att kunna delta och påverka. Förutom deltagandets form och kvalitet syftar delaktighet i denna bemärkelse på det relationella förhållandet mellan deltagare. Ur en social aspekt utgörs delaktighet av mer än vad som kan ses som separata delaktighetsupplevelser och behov på så sätt förstås utifrån möjligheten att delta i verksamhet och processer (Ungas delaktighet, 2023). På samma sätt kan delaktighet mätas utifrån den makt som möjliggör för deltagande och inflytande (Börjesson & Rehn, 2009). När det kommer till diskussioner om politiskt deltagande kan dess innebörd särskiljas från samhällsengagemang. Handlingar som inte är direkt riktade till makthavare med politiskt beslutsfattande positioner kan i stället refereras till en form av medlemskap i föreningar eller politiska nätverk. Demokratiskt och politiskt deltagande i och utanför undervisningssammanhang kan därmed tolkas som en form av involvering eller engagemang i en privat eller civilsamhällelig sfär (Skolverket, 2010). Språkets makt har på så sätt stor betydelse för hur delaktighet och inflytande betraktas och värderas (Börjesson & Rehn, 2009). Gränsen mellan demokratiska erfarenheter som konstrueras i barns vardagliga sfärer är i relation till den större representativa demokratin något diffus. Erfarenheter från olika sfärer som barn rör sig i kan därmed omvandlas och användas i andra sammanhang. Intresset för samhällsfrågor är generellt sett högt bland unga och många barn och ungdomar gör ett aktivt val i att engagera sig. Känslan att vara delaktig i samhället och ha inflytande över det egna livet influeras av hur grundläggande välfärdsresurser i det dagliga livet värderas. Relationen mellan ungas välfärd och tillgång

till inflytande är på så sätt grundläggande för barns möjlighet till delaktighet och inflytande (Ungdomsstyrelsen, 2011). Något som under fältarbetet framstod som centralt för ungdomarna var frågan om det reella inflytandet som Ungdomsfullmäktige har i att påverka och skapa förändring. Ungdomarna återvände ofta i olika diskussioner till de resultat eller effekter som Ungdomsfullmäktiges arbete resulterat i. Vad innebär egentligen reellt inflytande och vilken betydelse kan det ha för ungdomarnas syn på delaktighet? Vilka dimensionella aspekter finns det av reellt inflytande som ett resultat eller en effekt av makt och maktutövande? Dessa frågor blev relevanta för mig i syfte att undersöka ungas delaktighet och inflytande.

I mitt möte med ungdomarna, som under intervjuer berättar om värdet bakom Ungdomsfullmäktige, får jag ta del av ett perspektiv på prestationer och resultat som är känslomässigt förankrad, Felicia fortsätter:

Felicia: Ja asså dels så handlar det om att man själv får liksom en politisk identitet. Man får liksom sina egna åsikter och man får en plattform där man kan få utlopp för sina åsikter. // men jag menar under dom åren som jag var med så gjorde vi massa grejer som var bara väldigt kul och väldigt roligt. /.../ Och Sommarlovskorten är ju ett väldigt bra exempel på som vi kämpade för väldigt mycket. Och där man också konkret faktiskt ser resultatet.

/.../

Denice: Jag tror att hade inte jag haft det här så hade mitt (.) inte liv det låter så fel (.) men hela så här CV:t, allting jag har gjort, allting viktigt jag har gjort hade sett helt annorlunda ut. Om man skriver ner allting viktigt jag har gjort, så blir det en rätt lång lista och nästan allt det är på grund av Ungdomsfullmäktige.

I utdragen ovan benämns insiktsfulla, konkreta och meningsfulla erfarenheter som positiva upplevelser av Ungdomsfullmäktige. Ungdomarnas förmåga att påverka och faktiskt förändra något med betydelse för sig själva och andra kan ses som ett resultat eller en effekt av deras medverkan i Ungdomsfullmäktige. Den effekt som skapas genom ett sådant maktutövande framställs dock som ett resultat av varierad innebörd. Maktens effekter kan således relateras till märkbara prestationer eller den känsla som individen förknippar med upplevelsen (Börjesson & Rehn, 2009). ”Sommarlovskorten” som svar på ”Hur mycket man faktiskt kan genomföra” inom Ungdomsfullmäktige och ”hur värdefullt ett engagemang kan vara” är exempel på detta. I en debattartikel i Göteborgs-Posten argumenterar Ungdomsfullmäktige för hur gratis kollektivtrafik under sommaren skapar likvärdiga förutsättningar för ett aktivt sommarlov med ökad möjlighet för sommarjobb (Helgason, 2019). Som medlemmar i Ungdomsfullmäktige står ungdomarna som representativa ”språkrör” där de genom sitt engagemang verkar för stadens barn och ungdomar. Sommarlovskorten är en omtalad och väl debatterad fråga som Ungdomsfullmäktige drivit trots kritik från Kommunstyrelsen. Även om Kommunfullmäktige står för det slutgiltiga och politiska beslutsfattandet har Ungdomsfullmäktige möjlighet att påverka det dynamiska maktförhållandet genom motmakt och reellt inflytande. Alla frågor som Ungdomsfullmäktige arbetar med publiceras som offentliga handlingar. Under mitt fältarbete har jag tagit del av olika nämndhandlingar i onlinearkivet vilket gett en tydlig överblick av de motioner som behandlats sedan år 2020. Arkivet kan betraktas som ett samlat resultat av, å ena sidan Ungdomsfullmäktiges delaktighet i viktiga frågor, å andra sidan av viktiga frågor som Ungdomsfullmäktige haft inflytande över. Tolkningen har på så sätt betydelse för uppfattningen och tvärtom. Hur en effekt värderas beror helt på individen även om sammanhanget utgörs av delad erfarenhet. För ungdomarna i Ungdomsfullmäktige har feedback från kamrater och skolkamrater bekräftat resultatet av deras delaktighet och inflytande, Cissi berättar:

Cissi: Asså en sak min klass, vi satt och pratade lite om Ungdomsfullmäktige, och då sa’ dom typ så här: *jag gillar Ungdomsfullmäktige för att dom fixade busskort nåt’ år*, och **det** gjorde mig glad.

Adam: Om nån' i min klass skulle ba': *tack nu kan jag åka hem, nu kan jag åka och göra saker med mina kompisar på loven, tack så mycket* (.) jag hade blivit jätterörd.

Delaktighet är ett mångsidigt begrepp som kan värderas och tolkas på olika sätt. Delaktighet är på så vis beroende av andra faktorer i gestaltandet av mening och innebörd. Ungas delaktighet och möjlighet till inflytande kan med utgångspunkt i ett sådant perspektiv problematiseras utifrån de ramar och strukturer som en verksamhet omges av. I många fall är det vuxna med beslutsfattande makt som auktoriserar och fastställer verksamhetsformen i arenor där barns deltagande främjas. Utmaningen i detta ligger i att barns delaktighet och inflytande måste erkännas genom att vuxnas attityder mot barn förändras. Det är på så sätt av vikt att vuxna som arbetar med barns delaktighet kritiskt granskar sina förutfattade föreställningar och tillkännager skillnader som strider mot den förväntade bilden av barn som aktiva aktörer (Ungas delaktighet, 2023).

Ett nätverk av relationer

Att lyfta barns agens har varit avgörande för att studera barns möjlighet delaktighet och inflytande. Som tidigare nämnts kan agens skildras som individens egen förmåga att agera självständigt och på egen hand. Dock kan agens även tolkas genom en syn på barn som en generaliserad eller representativ grupp. På så sätt förändras maktperspektivet på handlingsutrymme och handlingskraft till att vara individuellt förankrat. Ungdomsfullmäktige som demokratisk och politisk plattform öppnar upp för komplexa relationer där makt i olika sociala sammanhang kan disciplineras. Barns förmåga att agera självständigt präglas även av gruppens möjlighet att utmana existerande strukturer i och med direkt eller indirekt påverkan på den sociala ordningen. Ungdomsfullmäktige som plattform ger även utrymme för relationer att växa sig starka genom gemenskap, kamratkultur och samverkan, Calle berättar:

Calle: I Ungdomsfullmäktige så tycker jag att det blir så här, även att vi har egna åsikter på Stormötena och typ argumenterar så är vi väldigt **väldigt** fina vänner sen liksom [instämmande ljud från flera deltagare]. Så vi har ju ändå väldigt bra gemenskap och jag tycker att man verkligen får tycka vad man vill och ha sina egna åsikter i Ungdomsfullmäktige och ändå vara vänner liksom. Och det är det som är så fint tycker jag. Och innan jag gick med i Ungdomsfullmäktige så var man med i elevråd och sånt' där men det var inte så att jag liksom visste, asså jag har lärt mig hur andra tänker också. Och på ett problem, jag tänker på ett sätt så har jag lärt mig att en annan kan tänka på ett helt annat sätt.

/.../

Calle: Och så tänker jag att även om vi har olika åsikter så har vi en sak gemensamt och det är att vi alla liksom brinner för nån' politik och därför kan jag tycka att det är så skönt om man typ haft en jobbig dag i skolan eller nånting och sen kunna komma till Ungdomsfullmäktige och veta att man har vänner där som liksom brinner för samma sak som en själv.

Delaktighet är ett brett definierat begrepp som omfattar både sociala och politiska aspekter. Begreppet kan relateras till tillhörighet och gemenskap i såväl liten som stor skala och berör då en grupp individer eller ett helt samhälle. I grupper där människor ges möjlighet att vara aktiva deltagare och där individen bekräftas realiserar delaktighet genom individens ansvar och handlingar. Delaktighet i relation till makt och aktivt aktörskap innebär även ett etiskt och demokratiskt ideal som tillskrivs det ansvar som individen har för gruppen (Ungas delaktighet, 2023). I den demokratiska och politiska sfären så som Calle belyser den utgör Ungdomsfullmäktige en social plattform för unga att utöva demokrati och politik med en känsla av sammanhang. Med undantag för extrainsatta möten med bordlagda motioner hålls i regel fem Stormöten per år i samma lokal som för stadens Kommunfullmäktige. Ett Stormöte är ett

tillfälle för motionsskrivare (M) och talare (T) att lyfta viktiga frågor i debatt innan ett demokratiskt beslut fattas. Den 1 mars 2023 hölls årets andra Stormöte i anslutande byggnad till Ungdomsfullmäktiges kontor. I den stora salen i representationsbyggnaden där 43 ledamöter och ersättare sitter befinner sig även presidiet (P) bestående av vise, förste och andre ordförande. Som observatör sitter jag en våning upp på åhörarplatsen och antecknar samtidigt som min audioinspelning fångar upp debatten om ”Gratis kollektivtrafik 24/7 i alla zoner” från salens högtalare:

- P: /.../ vi vill ge en sakupplysning att det är Göteborgs Stad som tillhandahåller våra busskort och förfogar över tiderna och zonerna.
- T: Den här motionen är bra att ha liksom ./ jag tänker att om alla barn kommer få möjlighet att få åka 24/7 /.../ kan påverka liksom att barn kommer att åka för sent /.../ liksom att trygghet kommer att minska. /.../ Om det kommer bli 24/7 för alla då blir det liksom otrygghet och barn kommer att liksom få möjlighet att åka hem även klockan tio på natten.
- M1: Det är väl bättre att du åker spårvagn hem klockan tio på natten än att du går hem. Det är bättre att man kan åka /.../ ifrån där man bor ./ beblanda sig med människor ./ bli en del integration.
- M2: Jag vill påpeka att liksom redan nu med hur Västtrafiks biljetter är upplagda så gör det ingen skillnad i pris om du åker hem klockan sju eller klockan tolv på kvällen /.../ så det finns ingen anledning för att folk skulle ta en annan tid.
- T: /.../ Liksom full frihet kan inte vara bra liksom om dom får göra vad dom vill så blir det liksom lite kaos du vet /.../ vi får göra kort tillexempel ./ kort kommer att gälla på lovet. Hm, fast inte 24/7 de får gälla från morgonen till klockan sju (.) och till klockan tio på kvällen fast inte på natten.

I debatten förekommer skilda åsikter och ungdomarna ifrågasätter varandras perspektiv samtidigt som de argumenterar för sin sak. Barnkonventionen tillskriver alla barn grundläggande demokratiska fri- och rättigheter och med utgångspunkt i barns delaktighet talar detta för barns rätt till demokratiskt och politiskt deltagande. Skolan som institution faller under ett allmänt demokratiskt och politiskt uppdrag som ofta tolkas och uttrycks genom skolans värdegrunds- och medborgarbildande uppdrag (Skolverket, 2011). Undervisningen i skolan utgörs av en språkande miljö med socialt utformade strukturer. Ur ett relationellt perspektiv är mötet mellan människor komplext men avgörande för undervisningens kommunikativa karaktär. För att enklare förstå hur en demokratisk och politisk dynamik kan samspela genom ömsesidigt kommunikativa processer i undervisningssammanhang, är det av betydelse att den sociala interaktionen ses som ett möte med politiskmoraliska dimensioner mellan människor. I undervisning där elever ges förutsättningar och möjlighet att delta i en kvalificerad kommunikation utvecklas ett öppet klassrumsklimat där den demokratiska levnadsformen kan prövas. Elevers förmåga till politiskt och moraliskt tänkande kan på så sätt utforskas, utvecklas och förändras genom kommunikation med andra. Demokrati blir i den bemärkelsen en livsstil som kännetecknas av ett politiskt intresse för öppen debatt och ett beprövande av moral (Skolverket, 2010). Möjligheten till deltagande ligger följaktligen i den språkliga makt som ett sådant klimat medför i så väl mening som innebörd. Vidare kan känslan av tillhörighet och en stark gemenskap ur ett sådant perspektiv anses vara betydelsefulla faktorer för främjandet av barns delaktighet, självständighet och agentskap. Att kritiskt och objektivt reflektera över sin sociala och kulturella tillhörighet inom och mellan olika sfärer kan vara av betydelse för en individs identitetsskapande. När jag intervjuar ungdomarna får jag en inblick i hur de själva tror att deras debattklimat uppfattas av omgivningen, Amelia berättar:

- Amelia: Jag tror folk förväntar sig att när dom kommer till ett Stormöte och ska kolla, att nu är det liksom gulligull [skratt från flera deltagare].

Evelina: /.../: *Dom diskuterar lekplatser* [imiterar en vuxen].

Amelia: Exakt, det är liksom så här: *men jag tycker det här, du tycker det, nu släpper vi det. Så* men så är det inte. Utan vi har ju ett bra debattklimat men det är ju också hårda debatter. Så det blir ju väldigt bra. Men det förväntar sig nog inte vuxna eller andra som liksom inte vart' på Ungdomsfullmäktige innan. Eh de kommer dit ba' så här och då blir nog första tanken att: *oj vad hårda dom var mot varandra*. Men egentligen så är det bara en vanlig debatt. Och sen efteråt så skakar man hand och pratar. Det är liksom så. Det tänker nog inte alla på som är första gången på nånting.

/.../

Adam: Det är en väldigt stark gemenskap. Asså om jag och Calle tycker olika så kommer vi inte sluta vara vänner utanför talarstolen.

Förståelse och insikt om varierade erfarenheter från olika sfärer kan bidra till ökad förståelse för vart normer och kulturella gränser börjar och slutar. Lika väl är tolkning, igenkänning och identifierande betydelsefullt för att tolka och förstå den omvärld vi lever i. Formandet av den egna identiteten sker bland annat genom känslan av tillhörighet och representation vilket i sin tur grundas på personliga antaganden och erfarenheter. Under mitt fältarbete har jag mött engagerade och entusiastiska ungdomar väl medvetna om sin delaktighet och det inflytande de har genom Ungdomsfullmäktige. Ungdomarna lyfter inte bara vikten av här och nu utan delar även med sig av sin framtidstro, Erik berättar:

Erik: Jag tänker mest att jag tar med mig personliga lärdomar. Eller så här att jag har utvecklats en del som person man har blivit mer liksom självsäker och kunnig och liksom så här utvecklat sin tankeverksamhet och sin sån' här inre politiska process lite genom att få vara med och se hur demokrati funkar. Och delta i debatter och panelsamtal eller lära känna så många andra olika politiska åskådningar. Det är det som är så himla kul med unga som inte är, för majoriteten av oss här har absolut ingenting att göra med partipolitik. Och det är det som blir lite kul att man kan få så himla mycket, så här att det är väldigt roliga politiska diskussioner och infallsvinklar när folk inte baserar det på ett sakpolitiskt program vilket jag kan sakna lite för det är så kul att höra resonemanget och kreativiteten som man bara får från unga som är liksom nyintresserade i politik och som är så visionära om framtiden.

/.../

Adam: Jag tror att Ungdomsfullmäktige leder till en ljusare framtid.

Diskussion

I följande del kommer arbetet som helhet att diskuteras utifrån analytiska reflektioner. Svårigheter och fördelar med olika metodval, processer och tillvägagångssätt som haft betydelse för arbetet kommer lyftas reflexivt. Studiens resultat och analytiska reflektion utgår från varierade teorier om makt för att på bästa sätt redogöra för de maktdiskussioner som identifierats under bearbetningen av studiens empiri. Det är av vikt för studiens syfte och frågeställningar att makt förstås i sitt utövande och varierade uttryck. Detta innebär att maktteorierna i det här fallet ses som ett sätt att skapa ordning bland olika diskussioner om makt. Syftet med denna studie har varit att undersöka hur ungdomar upplever och uppfattar att deras delaktighet och inflytande kommer till uttryck inom den demokratiska och politiska sfären. Studien har intresserat sig för ungdomars levda erfarenheter och uttryck vilket gett grund för arbetets struktur och metoder. Frågor som varit relevanta att studera har utgått från hur unga ser på delaktighet och reellt inflytande i samspel med vuxna. För att finna svar på dessa frågor har vidare frågor utformats under arbetets gång. Varför ska barn ges rätt till makt? Hur kan makt tolkas utifrån kontext? Hur ser barns förutsättningar och möjligheter ut till handlingsutrymme och handlingskraft? Det som varit centralt att undersöka är huvudsakligen skillnader i perspektiv som berör barns rätt, makt och reella inflytande. Resultatet har följaktligen behandlats utifrån Ungdomsfullmäktiges uttryck och förhållningssätt till dessa levda erfarenheter.

Metodreflektion

Utbudet för den litterära bakgrunden och tidigare forskningen har varit relativt stort. Det svåra har varit att avgränsa och konkretisera ämnet i förhållande till delaktighet och inflytande. Då mitt föregående arbete hade childism som forskningsfokus, och därmed ett brett forskningsfält att utgå från, tog det tid innan detta arbete tonades ner. Delaktighet och inflytande som begrepp har vida skildringar och kan studeras utifrån varierade perspektiv. De studier som gjorts inom så väl childism som barns delaktighet och inflytande har visat sig tillhöra andra forskningsfält inom varierade discipliner. Omfånget är stort om inte tydliga avgränsningar görs. Den forskning som bedrivits har grundats på artiklar och studier baserade på intervjuer (Sporre, 2021; Juliussen m.fl., 2024), observationer (Sundhalls, 2017b; Kjørholts, 2002) och diskurser (Wall, 2010; Young-Bruehl, 2012; Adami & Dineen, 2021; Rollo, 2020) för att nämna några. Aktuella författare som bedrivit forskning inom specifikt childism och barns delaktighet citeras ofta i varandras arbeten eller referenslistor. På så sätt har det varit lätt att relatera till perspektiv, åsikter eller förhållningssätt som en studie utgår ifrån. På samma sätt har det varit enkelt att ha tillförlitlighet till de referenser som använts.

Jag ser positivt på mitt val av forskningsfokus och forskningsfält. Mitt val av tillfrågade subjekt var lättillgängligt med stora möjligheter till hög medverkan. Forskningens intresse var väl bemött och alla medverkande visade på stor uppskattning och engagemang. I mina ögon har detta framför allt bidragit till arbetets kvalitet och inte minst min ambition och motivation genom arbetet. Detta har i synnerhet bidragit till en känsla av mening och betydelse för forskningen. Att utgå från reflexiv etnografi som metod för detta arbete har varit gynnsamt i förhållande till studiens kvalitativa struktur och valda ämnesfokus. Trots den kritik som riktats mot etnografisk forskning och frågan om forskningsföreträdelse vid studier om andra människors liv och livsvillkor, utgör valet av reflexivitet den bättre lämpade metoden för just detta arbete då målet varit att lyfta ungas röster. Till en början var detta inte något jag instämde i då jag upplevde att reflexivitetens vida möjligheter motarbetade mina svårigheter att konkretisera ner mitt forskningsfokus. Genom att utgå från ett brett syfte med vida forskningsfrågor ökade jag även möjligheten för eventuella ändringar av mål och riktning. Sammantaget har syfte och frågeställningar omarbetats flertalet gånger genom arbetets gång och i slutet fick syfte och frågeställningar formas efter det material jag samlat in. *Vad är det jag faktiskt studerat*, var en

återkommande fråga jag fick ställa mig. Då stora delar av studiens empiri omfattats av målet att induktivt samla in ett gediget materialutbud, har arbetets slutgiltiga fokus inte varit tydligt från början. Detta har dock bidragit till stort svängrum för mig att ångra, ändra och göra om i olika processer.

Kvalitativ forskning med etnografi som metod handlar om hur ett studerat fenomen karaktäriseras genom systematiserad kunskap (Larsson, 1986). I denna studie har jag intresserat mig för ungdomars upplevelser och meningsskapande och även om det valda ämnesområdet medför en viss komplexitet har det gjort att det insamlade empirimaterialet fått tala för sig själv. Det är genom mina förutfattade antaganden som reflexiviteten tagit form. Som exempel har antaganden om barns sårbarhet och utsatthet stundvis påverkat mitt tolkande perspektiv. Med hjälp av litteratur, tidigare forskning och upprepad bearbetning av transkriberat material har jag i stället fått anstränga mig i att komma till nya insikter om mitt material. *Vad blir resultatet om jag tolkar utefter detta synsätt? På vilket sätt förändras mitt perspektiv utifrån denna förutsättning?* Den svårighet som funnits har handlat om det som Åkerblom m.fl. (2020) beskriver som själva möjligheten att kunna tolka och förstå utifrån någon annans perspektiv. Precis som Oliynyk (2020) lyfter har kontrastering och reflektering haft stor inverkan på maktförhållandet till det empiriska materialet. Vem är det egentligen som har tolkningsföreträde? Det reflexiva förhållningssättet har inneburit en medförd skepsis till det som sker samtidigt som genomtänkta antaganden gjorts till föremål för reflektion. Genom ett tolkande och reflekterande förhållningssätt har jag kunnat problematisera såväl produktionen som analysen av det insamlade materialet. En svårighet har varit att explicit bli medveten om det förgivettagna. Jag har fått justera och omarbete mina bearbetningsprocesser i omgångar för att söka nya perspektiv på mina reflektioner. Vid varje ny bearbetning har jag upptäckt nya sätt att reflektera över mitt material. Detta framkom tydligast i val av analys, då graden skepsis även ökade komplexiteten för analys. Ett givet maktperspektiv i stället för flera olika hade förmodligen resulterat i en mer linjär analysstruktur. Dock vill jag tro att ett sådant val även skulle förändra arbetets grund och riktning, och med detta min avsikt med arbetet.

Min roll som deltagande observatör har även det utgått från ett reflexivt förhållningssätt till subjekten och de sammanhang jag deltagit i. Som Oliynyk (2020) även lyfter har jag tillskrivits olika roller av mina subjekt vid varje givet tillfälle under fältarbete vilket inneburit att ett skifte mellan observationer ur ett inifrån- respektive utifrånperspektiv. Hur jag sedan valt att presentera det empiriska materialet kan tolkas som forskarrollens företrädesrätt till de berättelser som publiceras (Malm, 2020). För att ge läsaren ökad förståelse och minska risken för egen tolkning har subjektens integritet skyddats i den löpande texten genom alias. Ungdomarnas utsagor har redovisats på ett sanningsenligt sätt genom ordagrann citering utifrån en gestaltad kontext. Det har varit av vikt för arbetet att se de studerade subjekten som en representativ grupp. Detta med anledning av subjektens oförutsägbara medverkan under min tid på fältet. Detta har medfört en ovisshet inför mina planerade besök och även om det på förhand var möjligt att stämma av med vissa ungdomar har lovorden inte medfört någon garanti för deras faktiska medverkan. Detta har bland annat berott på att flera ungdomar rest långt efter skoltid för att närvara på Ungdomsfullmäktiges möten. Generellt har Ungdomsfullmäktiges kontor ett varierande närvaroantal på omkring 10–30 ungdomar per möte. Jag ser positivt på upplägget att först fokusera på relationsbygget då ett etablerat förtroende öppnade upp för senare intervjuer av god kvalitet. Andréasson (2020) lyfter frågan om maktbalans under fältarbetet. I mitt fall har det visat sig fördelaktigt att studera en grupp subjekt inom en sluten kontext. Ungdomsfullmäktige som kulturär sfär har med sina demokratiska och politiska ramar skapat struktur för hur berättelserna ska tolkas. Jag som forskare kunde förlita mig på ungdomarnas expertis i utformandet av frågor som ställdes under samtalen. Det går onekligen att kringgå problematiken av fullständig maktbalans när det handlar om vem som har tolkningsföreträde i ett publicerat material. Varför jag som forskare väljer att fokusera på vissa aspekter och inte andra tyder på maktförhållandet mellan mig som forskare och mina subjekt. Det viktiga är att detta reflekteras över och slutligen erkänns.

Resultatreflektion

Vikten av barns rätt till makt

I studiens resultat tittade jag bland annat närmare på delaktighet och inflytande utifrån maktens mening inom den demokratiska och politiska sfären. Frågorna som jag ställde mig berörde innebörden av barns rätt till makt utifrån tolkningar om barns rätt till delaktighet och inflytande så som de beskrivs i konventionstexterna och de nationella styrdokumenterna. Det jag kom fram till under bearbetningen av resultatets första tema var att klassificerande av ålder, dynamiska förhållanden, varierade grader av delaktighet och verkligt inflytande visade sig vara betydelsefulla faktorer i diskussioner om barns makt. Resonemang som: att alla barn under 18 år har samma förutsättningar och möjligheter, att rättighetsanspråk och rättighetsutövande förefaller under samma självklarhet som att delaktighet leder till inflytande eller att auktoritativa röster motsvarar betydelsen av att bli sedd och hörd, blir kontroversiella i förhållande till det som anses vara barns bästa ”utifrån barnets ålder och mognad” (UNICEF Sverige, 2021). Kerstin Nilsson som skriver om olika åldersbegrepps betydelse inom arbetslivet menar på att det ur ett systemtänkande existerar ”ett intresse av att klassificera individers ålder utifrån en generell uppskattning av normalvärden” (Nilsson, 2017, s.170). Med detta menas att klassificering utifrån kronologisk ålder utgör normen för när olika krav och förväntningar ställs på individen. Med utgångspunkt i lagar och föreskrifter förutsätter argumentet att alla inom samma åldersgrupp, oberoende av yttre omständigheter, ställs inför samma kriterier. Nilsson (2017) förklarar systemtänkande inom arbetslivet som problematiskt ur organisationssynpunkt då det sätter ett bästföredatum på arbetskraften i stället för att se till individens egen förmåga. I relation till barns demokratiska och politiska delaktighet och inflytande i samhällsfrågor talar ett sådant resonemang för ett marginaliserande av barn och ett generaliserande av ungas makt och förmågor.

Samtidigt som makt å ena sidan kan ses utifrån olika maktförhållanden i form av avgränsningar kan det å andra sidan ses utifrån maktens subjekt. Det sistnämnda berör faktorer som påverkar hur olika subjekt ingår i maktrelationer mellan varandra. Enklare maktförhållanden kan beskrivas som något en människa har medan en mer komplex maktanalys talar för makt som en form av teknik som utövas (Börjesson & Rehn, 2009). Ungdomsfullmäktige som demokratisk arena för ungdomspolitik fastslår barn som rättfärdiga makthavare med agens. Plattformen öppnar upp för sociala och kulturella relationer där unga ges möjlighet att utöva makt genom delaktighet och inflytande. Med utgångspunkt i Cleggs senmoderna perspektiv på makt och Gibbens struktureringssteori utövas makt genom subjekts aktiva deltagande i så väl verksamhet som i process. Detta sker både genom processer i det sociala sammanhanget och i en serie relationella flöden. Komplexiteten för huruvida makt utgår från förhållanden eller subjekt ökar när dessa två perspektiv skildras ur en tids- eller aktörsaspekt. Genom att granska detta ur två dimensioner behöver makt inte nödvändigtvis förhålla sig till enbart ett specifikt ögonblick mellan två subjekt, heller inte enbart ses som en serie skilda händelser som utspelar sig över tid. Detta innebär att makt även kan ses som något som genom växelverkan växer och utvecklas:

”Ser vi till tidsdimensionen kan vi diskutera makten som ett spel som pågår över tid snarare än som en serie skilda händelser. Ser vi till antalet aktörer kan vi diskutera hur makt går från att vara en relation mellan två människor till att bli ett organiserat, socialt och politiskt nätverk med många aktörer som kan vilda olika uppfattningar” (Börjesson & Rehn, 2009, s. 21).

Ungdomsfullmäktiges nämndhandlingar i onlinearkivet skildrar detta som ett konkret resultat av å ena sidan ungas delaktighet och inflytande i separata sociala sammanhang, å andra sidan en samling processer som unga varit delaktiga i och haft inflytande över. Med utgångspunkt i Foucaults teori att makt existerar i alla former av socialt varande förutsätts att makt socialt eller kulturellt skapas mellan påverkare och påverkan. Det är på så sätt av vikt att antingen studera hela dynamiken mellan dessa poler eller att aktivt isolera vissa skeenden för att lokalisera eller tillskriva någon makt. Resultatet av mitt fältarbete har visat på att förhållandet mellan barn och vuxna avgränsas av flera faktorer och att det är av vikt att dessa betraktas ur olika dimensionella perspektiv. Barns auktoritativa röster så som Wall

(2019) beskriver det utgörs av en paradoxal dynamik mellan underordnade krav och förväntningar. "Liberation cannot be achieved without understanding that oppressed groups need both to perform their differences for themselves and to have their performances make a difference to the lives of others. A performance, after all, involves moving and surprising an audience" (Wall, 2019, s. 267). Det handlar alltså om ett socialt maktspel där en form av bemyndigande måste bekräftas av så väl individen som av andra för att befogenhet ska auktoriseras. Som framträder genom mitt fältarbete tillåts barn genom kultur, sfärer, konventionstexter och styrdokument både rättigheter och möjligheter att utöva sin rätt att delta i demokratiska och politiska beslutsprocesser. Förutom förutsättningar och möjligheter förutsätter barns rättighetsanspråk och rättighetsutövande att kunskap, kännedom, ömsesidig respekt och lyhördhet erkänns av olika maktparter.

Maktens motkrafter kommer från de utan makt och som i många fall ses som utsatta i det dynamiska maktförhållandet. Börjesson och Rehn (2009) benämner två motkrafter, nämligen mikromakt och motstånd. Mikromakt hänvisar till ett perspektiv där alla i en relation ses som makthavare, även om maktfördelningen mellan parterna kan se olika ut. Oberoende av maktposition handlar mikromakt om ett subjekts möjlighet att påverka genom motmakt. Som exempel kan ett subjekt genom makttekniker (beteenden, gester eller handlingar) påverka en reaktion eller en förändring hos en annan makthavare. På så sätt sker en dynamisk växelverkan mellan påverkare och påverkan. Det är i relationerna mellan olika aktörer med möjlighet för motstånd som makt existerar (Börjesson & Rehn, 2009). I och med detta finns det olika sätt att studera makt på. Makt går att studeras utifrån hur maktsubjekt skapas eller tillskrivs makt via relationer men det går även att studera makt utifrån de dynamiska tekniker som avgör hur makt utförs eller görs. Hur barns makt definieras och upplevs genom praktiska eller teoretiska uttryck kan märkbart variera i så väl mening och innebörd. Rebecca Stern belyser en global problematik genom sin studie om barns rätt till deltagande där konventionsstaternas implementering av artikel 12 i Barnkonventionen undersöks. I sin övergripande slutsats argumenterar Stern (2008) för att barn generellt sett inte anses vara kapabla eller nog kompetenta för att relevant delta i beslutsprocesser. Trots att synsättet uttrycks med variation och i olika grad inom och mellan olika länder förklarar hon att "barn i allmänhet inte anses kunna tillgodogöra sig den rättighet som slås fast enligt barnkonventionens artikel 12 på grund av bristande förmåga" (Stern, 2008, s. 2). Med utgångspunkt i landrapporter och likvärdig dokumentation framgår det av studien att resultaten inte överensstämmer med de krav som ställs i konventionen. För att Barnkonventionen ska kunna tillämpas på ett rättfärdigt och gynnsamt sätt och med så små teoretiska och praktiska skillnader som möjligt krävs övertygelse och uppmuntran om en förändring på politisk nivå (Stern, 2008).

Vikten av barns agens

I mitt resultat gjorde jag även en ansats att belysa barns agens utifrån deras förutsättningar och möjligheter till handlingsutrymme och handlingskraft inom Ungdomsfullmäktige. Med barns demokratiska och politiska deltagande som utgångspunkt för olika diskussioner om makt har jag undersökt vad agens och reellt inflytande kan innebära utifrån ungas upplevelser och uppfattningar. Under studieresultatets andra tema har sociala och kulturella relationer, aktivt deltagande, effekter, språk, intresse och engagemang belysts som centrala faktorer i förhållande till makt med betydelse för barn och ungas möjlighet att påverka och skapa förändring. I mitt resultat har den sociala och framför allt relationella aspekten av barns delaktighet och inflytande visat sig ha stor betydelse i fråga om makt och maktutövande. Både individens och den representativa gruppens förmåga till självständighet kan beskrivas som perspektiv på barns agens. Ungdomsfullmäktiges möjlighet att som plattform låta individer föra en egen talan existerar på så sätt parallellt med ungas delaktighet och inflytande över stadens politik.

Ungdomsfullmäktige har genom sina demokratiska ramar och strukturer format ett socialt och kulturellt klimat för unga att utforska, utveckla och förändra sitt politiska och moraliska tänkande. Ungas engagemang och medverkan i Ungdomsfullmäktige talar för en livsstil som involverar ett politiskt

intresse för öppen debatt och ett beprövande av moral. Med utgångspunkt i Habermas teorier om kunskap och förnuft konstitueras makt genom diskussion och dialog. Den meritokratiska idén bygger på en demokratisk maktform där makt i många fall säkerställs genom en viss social eller institutionell position. Det kan exempelvis handla om en samhällsposition, penar eller expertis som direkt eller indirekt medför en viss status. Till makt som etablerats genom social position tillskrivs enligt Börjesson och Rehn (2009) en viss tröghet. Med detta syftar författarna till en form av maktrelation som präglas av personliga relationer och en inneboende ovilja till förändring. Maktförhållanden kan på så vis hållas stabila till skillnad från makt som etablerats genom pengar eller tillgångar. Den postmoderna maktsynen utgår i stället från makt genom kontroll över språket och makthandlingar. Detta beskrivs bland annat genom Michel Foucaults perspektiv på ordning och struktur som gestaltas genom språk, uppdelning, hierarki och mekanismer som premierar viss kunskap. Makt är på så sätt en produktiv kraft där både kunskap och kunskaphierarkier produceras. Vidare existerar en viss symbolisk nivå av makt där en titel med legitim makt inte går att ifrågasätta. Börjesson och Rehn (2009) belyser tillförlitlighet till expertmakten som ett exempel på detta. Enligt författarna handlar expertmakten om att begränsa diskussioner genom att skapa ett informationsövertag. Inom modern barndomsforskning har begreppet agens beskrivits som något individuellt eller naturligt konceptualiserat. Den konventionella uppfattningen av agens, som en definition av en individs förmåga att agera självständigt och på egen hand, bör enligt Raithelhuber (2016) även förstås utifrån teorier inom relationell sociologi. Detta innebär att agens som förmåga att agera självständigt även kan förstås i relation till agens som möjlighet att utmana existerande strukturer genom påverkan på social ordning. Under fältarbetet har makt trätt fram som något socialt och relationellt existerande. Enligt Foucault är makt ständigt existerande i alla former av socialt varande. Makt utgör på så sätt ett nätverk av relationer där olika parter både påverkar och påverkas av strukturer. Detta kan förklaras som att makt disciplineras i sociala sammanhang som en serie processer men att dessa processer inte nödvändigtvis utgår från en specifik aktör. Så som Foucault beskriver det är det processerna i det lokala sammanhanget som utgör diskursen för makt som sedan förs vidare och reproduceras i samhället (Börjesson & Rehn, 2009).

Upplevelsen av makt, ur ett psykologiskt perspektiv, hänvisar ofta till den känsla som förknippas med maktens effekter, det vill säga den effekt eller det resultat som makten medfört (Börjesson & Rehn, 2009). Detta är ofta personligt förankrat och baseras på positiva eller negativa upplevelser och uppfattningar hos individen. Upplevelsen av makt färgas även av den kultur och miljö vi lever i. Då makt i många sammanhang förknippas med kontroll, tvång och bestraffning hör positiva känslor sällan till i upplevelsen av utövad makt. Upplevelsen av makt så som Börjesson och Rehn (2009) beskriver den går att skildra ur olika perspektiv. En individ som antas eller bevisligen fallit offer för makt kan antingen se sig själv som utsatt eller inte. Detsamma gäller individer som exempelvis fötts in i en framskjuten plats i samhället som själva hävdar att de är fria och inte delaktiga i makten. Börjesson och Rehn (2009) beskriver detta som ett sätt för människor att distansera sig från maktbegreppet och känslan av att tillhöra ett system. I urtagen från denna studies empiri framträder detta bland annat genom den demokratiska struktur som ungdomspolitikerna omges av. Ungdomarnas demokratiska delaktighet i sociala verksamheter och processer bidrar till en känsla av makt. Empirin skildrar hur den emotionella och relationella anknytningen till makt, maktutövande och maktens effekter ger betydelse för ungdomarnas syn och upplevelse, oberoende av den faktiska maktposition som vidhålls i sammanhanget. Det går onekligen att bortse från sociala och kulturella relationer i fråga om makt. Det är följaktligen i relationerna mellan olika parter som makt existerar (Börjesson & Rehn, 2009). Dock framgår det som ett resultat av mitt fältarbete att ett visst aktivt aktörskap krävs. Detta går bland annat att tolka utifrån ett förstärkt deltagande i form av intresse och engagemang. Som tidigare nämnt berörs deltagande av möjligheten att kunna delta och påverka (Ungas delaktighet, 2023). Språkets makt tillsammans med de sociala och kulturella ramarna och strukturer som avser möjligheten för delaktighet och inflytande har även betydelse för hur delaktighet betraktas och värderas (Börjesson & Rehn, 2009). Det kulturella debattklimatet som Ungdomsfullmäktige format kräver särskilda språkfärdigheter från sina aktörer. För att delta i ett sådant klimat med möjlighet till inflytande förutsätts att individen visar engagemang och intresse. I sin diskussion om mikromakt lyfter Johan Asplund kränkande beteenden och förödmjukelse som en form av naken makt (refererad i Börjesson & Rehn, 2009). Dynamisk

motmakt som leder till en individs upplevelse av att på något sätt blivit förminskad eller nedvärderad menar Asplund är om en form av härskarteknik där individen kommunicerar ett maktutövande genom beteenden och handlingar. I diskussioner om språkspel där maktbegreppet definieras utifrån olika betydelser finns en uppdelning mellan att ha makt att utöva och att ha makt över någon. Detta kan exemplifieras genom en individs direkta eller indirekta påverkan på något eller någon. Börjesson och Rehn (2009) förklarar detta vidare genom att makt kan födas i konflikt eller i samspel och därmed ses som negativ eller positiv makt. Att ha makt över andra antyder ofta på en konflikt i relationen som avgränsar parterna genom skilda åsikter, mål eller driv. Maktens som föds i konflikt kan dock leda till goda effekter där makt yttras genom organisering och samarbete på grupp eller individnivå.

Avslutande reflektion

Den nuvarande demokratiska samhälls- och människosynen talar starkt för barns rätt och möjligheter till utövad rätt. Detta syns och kommer främst till uttryck genom ökad vikt av att låta barns agens och röster få ta större plats och träda fram i frågor som berör dem själva. I Lpfö18 (2018) står det att alla som verkar inom förskolan ska:

/.../ främja aktning för människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män, flickor och pojkar, samt solidaritet mellan människor. Inget barn ska i förskolan bli utsatt för diskriminering på grund av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder /.../ Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas (s.5).

Även om detta antyder på individens ansvar och skyldighet förutsätter citatet ovan att barns rätt, uttryck och levda erfarenheter tas på allvar och bemöts med respekt och förståelse, inte mist från vuxna. Trots att flera faktorer talar för att barn och unga idag växer upp i ett barninkluderat samhället med likvärdiga förutsättningar om mänsklig rätt finns det andra faktorer som talar för det motsatta. Det myntade begreppet *childism* är ett exempel på hur ett teoretiskt perspektiv inom vetenskaplig forskning utkristalliserats genom studier om orättvisor mot barn. Kritisk forskning fokuserar på maktaspekter och syftar till att ifrågasätta förgivettagna uppfattningar om ålder som något essentiellt, i stället betraktas ålder som en process som skapas relationellt. Kritiska åldersstudier bygger på förståelsen att ålder är en organiserande princip, en maktstruktur som konstrueras och upprätthålls i samhället. Forskningen introducerar begrepp som bidrar till en systematisk problematisering av ålder. Tidigare studier har ofta begränsat sig till specifika ålderskategorier, såsom barndom eller ålderdom. Detta arbete argumenterar för att en djupare förståelse av ålder kräver analyser som inte är bundna till dessa avgränsade åldersspann. Barns ålder ska inte hindra dem från att uttrycka sina åsikter, utöva sin rätt och tas på allvar av vuxna.

Med sin maktsyn vill Foucault ”visa på hur strukturer skapas och konstitueras inom ramen för sin tids antaganden, och hur vi även i vår moderna, ”civiliserade” tid bär med oss mäktiga rester från gamla sådana” (Börjesson & Rehn, 2009, s. 45). Foucaults perspektiv på makt bortser gärna från frågan om förtryck och begränsning. Med ett fokus som snarare berör frågan om kontroll ser Foucaults i stället makt som ett nätverk som ständigt skapas och omskapas. Dock innebär en reproduktion av makt av detta slag inte nödvändigtvis att den utvecklas. I stället ses makt som ständigt existerande i alla former av socialt varande. Vidare i Börjesson och Rehn (2009) beskrivs Foucaults syn på makt och kunskap som ett disciplinärt verktyg för att kontrollera och kuva subjekt. Barns mänskliga rättigheter har fått ökad fokus och betydelse i samhället. Även om barns rätt och barns perspektiv allt oftare förekommer i diskussioner, frågor och beslut från regeringar, organisationer och civilsamhället är det av vikt att arbetet fortsätter. Barnkonventionen och Barnombudsmannen tillsammans med den svenska ungdomspolitiken och de nationella styrdokumenterna talar alla för barns och ungas rätt till delaktighet och inflytande. Trots detta existerar missgynnsamma och skilda meningar om barn och ungas erfarenheter och uppfattningar. Ett svar på detta kan vara att öka utbudet av forskning som belyser innebörden av barns delaktighet och

inflytande, vare sig det utgår från barns perspektiv eller vuxnas, barns egna ord och uppfattningar eller konventionstexter eller politiska agendor. Den forskning som bedrivs och har bedrivits ligger inte i fas med utvecklingen av barns agens och representation i samhället. Aktiva studier publiceras som ett resultat av ett redan förbipasserat avstamp i barns situationer. Min slutliga reflektion efter arbetet med denna studie är att ungdomars röster behöver fortsättningsvis erkännas och respekteras i högre grad än vad som redan sker. Detta behöver överskrida fler sfärer likväl som över fler arenor som barn och ungdomar vistas i. Om arbetet för att öka ungas delaktighet och inflytande i samhället ska kunna fortgå behöver barn och unga ges utrymme att uttrycka sina tankar och åsikter. Deras upplevelser och uppfattningar bör inte ifrågasättas eller tolkas. Min förhoppning med detta arbete är att fortsatta studier inom barn- och ungdomsforskning riktar ett kritiskt öga mot de verksamheter som aktivt verkar för barns delaktighet och inflytande. Om en utveckling behövs är det inte hos barnen en förändring ska ske. Vi borde inte gissa vad barn och unga tycker utan fråga dem i stället.

Referenslista

- abtipper. (2023). Transkriptionsregler. Hämtad 2023-05-04 från <https://www.abtipper.de/sv/transkription/transkriptionsregeln/>
- Adami, R., & Dineen, K. (2021). Discourses of Childism: How covid-19 Has Unveiled Prejudice, Discrimination and Social Injustice against Children in the Everyday. *The International Journal of Children's Rights*, 2021(2), 353–370.
- Alvehus, J. (2019). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: En handbok* (Upplaga 2 ed.). Stockholm: Liber.
- Andréasson, F. (2020). Reflexivitet och barmhärtighet i studerandet av parrelationer i förändring. I K. Gustafsson & S. Gruber (Red.), *Etnografiskt socialt arbete. Fält, analys och text* (s. 41–51). Linnéuniversitetet.
- Barnombudsmannen. (2021, 3 november). *Barns delaktighet och inflytande*. Hämtad 2023-04-05 från <https://www.barnombudsmannen.se/stod-och-verktyg/genomfora-barnkonventionen/barns-delaktighet-och-inflytande/>
- Bartley, K. (1998) *Barnpolitik och barns rättigheter*. Avhandling. Göteborg: Sociologiska Institutionen.
- Biswas, T. (2021). Letting Teach: Gen Z as Socio-Political Educators in an Overheated World. *Frontiers in Political Science*, 3, Frontiers in political science, 2021-04-28, Vol.3.
- Brighthouse, Harry. "How Should Children Be Heard?" *Arizona Law Review* 45.3 (2003): 691. Web. https://heinonline-org.ezproxy.ub.gu.se/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/arz45&id=710&men_tab=srchresults
- Bryman, A., & Nilsson, B. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder* (Upplaga 3 ed.). Stockholm: Liber.
- Börjesson, M., & Rehn, A. (2009). *Makt* (Upplaga 1 ed., Begreppbart).
- Day, L., Percy-Smith, B., Ruxton, S., m.fl. (2015). Evaluation of legislation, policy and practice of child participation in the EU. Luxembourg. Hämtad 2024-08-10 från: <https://op.europa.eu/s/pmdT>
- Esser, F., Baader, M.S., Betz, T & Hungerland, B. (2016). *Reconceptualising agency and childhood: New perspectives in childhood studies* (Routledge research in education; 161).
- Furhoff, L. (1961). *Kommunal skendemokrati?* (Verdandi-debatt, 2). Uppsala: Malmö: Studentfören. Verdandi; Cavefors.
- Gustafsson, K. & Gruber, S. (Red.). (2020). *Etnografiskt socialt arbete. Fält, analys och text* (Rapport Nr 3). Institutionen för socialt arbete vid Fakulteten för Samhällsvetenskap, Linnéuniversitetet.
- Göransson, K. (2019). *Etnografi: Sjösätt, navigera och ro i land ditt projekt* (Upplaga 1 ed., Greppbar metod).
- Göteborgs Stad. (2019, 14 oktober). "Gissa inte vad vi tycker, fråga oss istället!" /Video/. Youtube. https://www.youtube.com/watch?v=PChPJ1_PUTo

- Göteborgs Stad. (2021). *Göteborgs Stads arbetsordning för ungdomsfullmäktige*.
https://goteborg.se/wps/wcm/connect/d222af1b-9a6a-42e9-b23f-2ed52feced3e/G%C3%B6teborgs+Stads+arbetsordning+f%C3%B6r+ungdomsfullm%C3%A4ktige+2021-08-18.pdf?MOD=AJPERES&CONVERT_TO=url&CACHEID=ROOTWORKSPACE-d222af1b-9a6a-42e9-b23f-2ed52feced3e-nKCU61
- Göteborgs Stad. (2022). *Göteborgs Stads barnrättsplan*.
<https://goteborg.se/wps/wcm/connect/a5acecfc-889e-48f2-8dec-3930a19d32dd/G%C3%B6teborgs+Stads+barnr%C3%A4ttsplan+2022-2024.pdf?MOD=AJPERES>
- Göteborgs Stad. (u.å.a). *Påverka politikerna i Göteborg*. Hämtad 2023-03-01 från
<https://goteborg.se/wps/portal/enhetssida/ungdomsfullmaktige>
- Göteborgs Stad. (u.å.b). *För dig som är med i ungdomsfullmäktige*. Hämtad 2023-04-05 från
<https://goteborg.se/wps/portal/enhetssida/ungdomsfullmaktige/for-dig-som-ar-med-i-ungdomsfullmaktige>
- Göteborgs Stad. (u.å.c). *Allt om valet till ungdomsfullmäktige*. Hämtad 2023-04-05 från
<https://goteborg.se/wps/portal/enhetssida/ungdomsfullmaktige/allt--om-valet-till-ungdomsfullmaktige>
- Helgason, L. (2019, 17 mars). Stadens unga behöver sommarlovskortet. *Göteborgs-Posten*.
<https://www.gp.se/debatt/stadens-unga-beh%C3%B6ver-sommarlovskortet-1.14018681>
- Johansson, T. (2010). Etnografi som teori, metod och livsstil. *Educare*, (1), 7–30.
- Juliussen, A. K., Garmy, P., & Olsson, A. (2024). Political representatives' experiences of child participation in decision-making processes: A qualitative interview study. *Children & Society*, 38(4), 1095–1112.
<https://doi.org/10.1111/chso.12786>
- Karsten, A. (2011). *Participation models: Citizens, youth, online: A chase through the maze*. 2nd edn. Hämtad 2024-08-10 från:
<https://www.nonformality.org/wp-content/uploads/2011/07/Participation-Models-20110703.pdf>
- Kiili, J. (2016). Children's Public Participation, Middle-Class Families and Emotions. *Children & Society*, 30(1), 25–35.
<https://doi.org/10.1111/chso.12106>
- Kjørholt, A. T. (2002). Small is Powerful: Discourses on 'Children and Participation' in Norway. *Childhood (Copenhagen, Denmark)*, 9(1), 63–82.
<https://doi.org/10.1177/0907568202009001005>
- Krekula, C., & Johansson, B. (2017). *Introduktion till kritiska åldersstudier* (Upplaga 1). Studentlitteratur.
- Krekula, C., & Johansson, B. (2017). *Introduktion till kritiska åldersstudier* (Upplaga 1). Studentlitteratur.
- Lagerlöf, P., Wallerstedt, C., & Kultti, A. (2019). Barns 'agency' i lekresponsiv undervisning. *Forskning Om Undervisning Och Lärande*, 7(1), 44.

- Larsson, S. (1986). *Kvalitativ analys: Exemplet fenomenografi* (Teori, forskning, praktik).
<http://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:253401/FULLTEXT01.pdf>
- Läroplan för förskolan: Reviderad 2018. (2018). Skolverket.
<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d5aa/1553968116077/pdf4001.pdf>
- Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. (2022). Skolverket.
<https://www.skolverket.se/getFile?file=9718>
- Malm, C. (2020). Du får inte torgföra mitt lidande. Den etiska aspekten av anhöriginvolvering i forskning. I K. Gustafsson & S. Gruber (Red.), *Etnografiskt socialt arbete. Fält, analys och text* (s. 31–40). Linnéuniversitetet.
- Medina-Minton, N. (2018). Are Children an Oppressed Group? Positing a Child Standpoint Theory. *Child & Adolescent Social Work Journal*, 36(5), 439–447.
- Montà, C. C. (2023). The meanings of ‘child participation’ in international and European policies on children(’s rights): A content analysis. *European Educational Research Journal EERJ*, 22(1), 3–19.
<https://doi.org/10.1177/14749041211034971>
- Nilsson, K. (2017). Bästföredatum på arbetskraften? – olika åldersbegrepps betydelse för äldre i arbetslivet. I C. Krekula & B. Johansson (Red.), *Introduktion till kritiska åldersstudier* (s. 169–182). Lund: Studentlitteratur.
- Nurkovic, E., & Åberg, E. (2023, 11 januari). Sveriges ungdomsråd: ”Vi vägrar att fortsätta leva i en skendemokrati”. *Altinget*.
<https://www.altinget.se/artikel/sveriges-ungdomsraad-vi-vagrar-att-fortsatta-leva-i-en-skendemokrati>
- Oliynyk, I. (2020). Lärande för forskande lärare. I K. Gustafsson & S. Gruber (Red.), *Etnografiskt socialt arbete. Fält, analys och text* (s. 21–30). Linnéuniversitetet.
- Olsen, L., & Saldeen, Å. (Red.). (2008). *Barn som aktörer – en slutpunkt*. Uppsala: Iustus förlag.
- oTranscribe. (u.å.). *oTranscribe*. Hämtad 2023-05-04 från
<https://otranscribe.com/>
- Phillips, L. G., Ritchie, J., & Perales, F. (2024). Surveying adult support for child and youth voice on environmental governmental decision-making in Australian and New Zealand. *Geoforum*, 155, 104072.
<https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2024.104072>
- Pippa, S., Malatesta, S., De Michele, C., m.fl. (2021). Education for sustainable development and children’s involvement in public spaces. From universalism to places, from rights to capabilities: Some evidence from a research project on the regeneration of public spaces in Milan. *Social Sciences, MDPI AG* 10(3): 88. Available at: Crossref.
- Plan Sverige. (u.å.). *Delaktighet alla barn har rätt att uttrycka sin åsikt*. Hämtad 2023-04-05 från
<https://plansverige.org/delaktighet/>
- Prop. 1998/99:115. *På ungdomars villkor - ungdomspolitik för demokrati, rättvisa och framtidstro*.
<https://www.regeringen.se/49b70c/contentassets/fd1b314fb7f149a0b2bca2b002d46af4/sammanfattning>

- Qvortrup, J. (1994) 'Introduction', in J. Qvortrup, M. Bardy, G. Sgritta and H. Wintersberger(eds) *Childhood Matters*, pp. 1–24. Aldershot: Avebury.
- Raithelhuber, E. (2016). Extending agency – The merit of relational approaches for Childhood Studies. I F. Esser, M.S. Baader, T. Betz & B. Hungerland (Red.), *Reconceptualising agency and childhood: New perspectives in childhood studies* (s. 89-105). Routledge research in education; 161.
- Rollo, T. (2020). Babies and boomers intergenerational democracy and the political epidemiology of COVID-19. *Democratic Theory (Brooklyn (New York, N.Y.))*, 7(2), 75–81.
- SFS 2010:800. *Skollag*.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800
- SKL. (2019). *Ungas inflytande. Ungas inflytande i den lokala beslutsprocessen*.
https://www.mucf.se/sites/default/files/2021/06/skl_a4_ungas-inflytande_webbpdf.pdf
- Skolverket. (2010). *Skolor som politiska arenor: Medborgarkompetens och kontrovershantering: Internationella studier* (Skolverkets rapport, Analysrapport till 345). Stockholm: Skolverket: Fritze /distribution/.
<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a658c73/1553962307916/pdf2400.pdf>
- Skolverket. (2011). *Skolan och medborgarskapandet: En kunskapsöversikt*.
<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a659412/1553963771753/pdf2596.pdf>
- Skolverket. (2018). *Del 8: Agentskap och handlingsutrymmen – ett kritiskt förhållningssätt till texter i skola och samhälle*. (Modul Nyanländas språkutveckling).
- Skolverket. (2020, 13 november). *Barnkonventionen*.
<https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/barnkonventionen>
- Stern, R. (2008). Barns rätt till deltagande – realitet eller retorik? I L. Olsen & Å. Saldeen (Red.), *Barn som aktörer – en slutpunkt* (s. 1–3). Uppsala: Iustus förlag.
- Sundhall, J. (2017b). A political space for children? The age order and children's right to participation. *Social Inclusion*, 5(3), 164–171.
- Sundhall, J. (2017a). Att synliggöra vuxenhetsnormer – barns möjligheter att inkluderas i demokratiska processer. I C. Krekula & B. Johansson (Red.), *Introduktion till kritiska åldersstudier* (s. 155–168). Lund: Studentlitteratur.
- Säljö, R. (2013). *Lärande och kulturella redskap: Om lärprocesser och det kollektiva minnet* (Upplaga 3 ed.). Lund: Studentlitteratur.
- Ungas delaktighet. (2023). *Vad är delaktighet?* Hämtad 2023-04-05 från
<https://nuoretjaosallisuus.fi/sv/information-om-delaktighet/>
- Ungdomsstyrelsen. (2010). *Ungdom och ungdomspolitik – ett svenskt perspektiv*.
<https://www.mucf.se/sites/default/files/2013/04/ungdom-och-ungdomspolitik.pdf>
- Ungdomsstyrelsen. (2011). *Fokus10*.
<https://www.mucf.se/sites/default/files/2012/12/wwwfokus10swe.pdf>

- UNICEF Sverige. (2006). *1946–2006 Sixty Years for Children*.
<https://www.UNICEF Sverige.org/media/85551/file/1946-2006-Sixty-Years-for-Children.pdf>
- UNICEF Sverige. (2020). *Handbok för barns delaktighet och inflytande*.
<https://UNICEF Sverige.se/rapporter-och-publikationer/UNICEF Sveriges-handbok-for-barns-delaktighet-och-inflytande>
- UNICEF Sverige. (2021). *Barnkonventionen*.
<https://UNICEF Sverige.se/barnkonventionen/las-texten>
- Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed* (Reviderad utgåva ed.). Vetenskapsrådet.
- Wadell, A., University of Gothenburg/Department of education, C., & Göteborgs universitet/Institutionen för pedagogik, K. (2023). *CHILDISM SOM TEORETISK LINS En Systematisk Forskningsöversikt*.
- Wall, J. (2010). *Ethics in light of childhood*. Washington, D.C.: Georgetown University Press.
- Wall, J. (2019). From childhood studies to childism: Reconstructing the scholarly and social imaginations. *Children's Geographies*, 20(3), 257–270.
<https://www-tandfonline-com.ezproxy.ub.gu.se/doi/full/10.1080/14733285.2019.1668912>
- White, S. C. (1996). Depoliticising development: The uses and abuses of participation. *Development in Practice* 6(1): 6–15. Crossref.
- White, S. C., & Choudhury, S. A. (2007). The politics of child participation in international development: The dilemma of agency. *European Journal of Development Research* 19(4): 529–550. Crossref.
- Young-Bruehl, E. (2012). *Childism: confronting prejudice against children*. Yale University Press.
- Åkerblom, A., Hellman, A., & Pramling, N. (2020). *Metodologi: För studier i, om och med förskolan* (Upplaga 1 ed.). Malmö: Gleerups.
- Åsberg, R. (2001). Det finns inga kvalitativa metoder – och inga kvantitativa heller för den delen. *Pedagogisk Forskning i Sverige*. 6(4), 270–292.

Bilagor

Bilaga 1. Förberedande intervjuanteckningar

Intervju 1

- Upplägg: 1 timme, audioinspelning på mobil, papper och penna, erbjud fika
- Introduktion: Berätta om studien och syftet med intervjun
- Intresse: Era erfarenheter, åsikter, upplevelser, föreställningar och uppfattningar
- Fokus – vad, hur varför:
 - Vad ledde till att du ville vara med i UF?
 - Hur kom du med i UF?
 - Varför sitter du med i UF? Vad (om någon) var anledningen till att du ville vara med i UF?
- Fördjupning (berätta fritt):
 - Vad har du för upplevda erfarenheter av att sitta med i UF?
 - Ex: första Stormötet, att bedriva motioner, viktiga ämnesområden, att vara folkvald,
- Avslut:
 - Runda av med att återberätta studiens syfte
 - Fastställa vad vi pratat om idag
 - Tacka för deras medverkan

Intervju 2

- Upplägg: 1 timme, audioinspelning på mobil, papper och penna, erbjud fika
- Introduktion: Återberätta vad föregående intervju handlade om och introducera syftet med denna intervju
- Intresse: Innehållsmässigt om vad UF står för och vikten av arbetet som UF bedriver
- Fokus – vad vet vi/vad tycker vi om:
 - Göteborgs Stads barnrättsplan
 - Barnkonventionen
 - Relation och samverkan med vuxna
- Fördjupning (berätta fritt):
 - Motstånd, prestationer och motgångar i arbetet och viktiga frågor
 - Bemötande och förväntningar på relationen till vuxna
 - Barnperspektivet/Vuxenperspektiv och barns perspektiv/vuxens perspektiv
- Avslut:
 - Runda av med att återberätta studiens syfte och kommande process
 - Fastställa vad vi pratat om idag
 - Tacka för deras medverkan

Bilaga 2. Mall för transkriptionsregler

Tabell 1: Mall för beaktade aspekter. Inspirerad från abtipper (2023).

Aspekter att beakta i avskriftsutdrag	
Pauser/Perioder av tystnad	Mottagningssignaler
Tvekanfenomen/Förseningar	Korrigeringar av formuleringar
Interjektioner/Interjektioner	Ord- och byggpauser
Distension	Dialektalt ljud/Slang
Överlappande dialog	
Prosodiska fenomen: t.ex. accenter, röstförstärkning i slutet av fraser, hopp i tonhöjd, förändringar i volym och talhastighet, rytmer	
Icke-verbal kommunikation: t.ex. gester, ansiktsuttryck, ögonkontakt, rörelser i rummet, hantering av föremål med handen, proxemik (talavstånd mellan människor).	

Tabell 2: Mall för transkriptionsregler. Inspirerad från abtipper (2023).

Transkriptionsregler	Regler för översiktsutskrift		
	Avancerade regler	Enkla/Utjämnade regler	Symbolmarkeringar
Dialektalt ljud/Slang	Ja	Ja	, t.ex. sånt'
Distension	Nej	Nej	
Hetsande fenomen t.ex. ”uh”, ”um”	Ja	Nej	
Icke-verbal kommunikation	Ja	Nej	
Interjektioner/Interjektioner	Ja	Ja	!
Klippning ¹ (kort eller lång)	Nej	Ja	// t.ex. ./ eller ./.../
Korrigeringar av formuleringar	Ja	Rimligt ²	
Mottagningssignaler t.ex. ”mhm” bekräftande	Ja	Ja	
Ord- och byggpauser (kort eller lång)	Ja	Ja	() t.ex. (.) eller (...)
Ord- och meningsbrytningar (kort eller lång)	Ja	Rimligt ³	// t.ex. ./ eller ./.../
Ord-exakt	Ja	Ja	
Pauser/Perioder av tystnad	Ja	Ja	[*] t.ex. [paus] eller [lång tystnad]
Prosodiska fenomen och imitationer ⁴	Ja	Ja	Fet/: Kursiv t.ex. våldigt bra eller han sa: <i>våldigt bra</i>
Tvekanfenomen/Förseningar	Ja	Ja	
Överlappande dialog	Ja	Ja	[*] t.ex. [ljudande applåder] eller [skratt]

¹ Exkluderas om transkriptionsregler överlappande (t.ex. flera ord- och/eller meningskorrigeringar i följd).

² Exkluderas helt och utan symbolmarkering om läsmöjligheten påverkas.

³ Exkluderas helt och utan symbolmarkering om läsmöjligheten påverkas.

⁴ Prosodiska fenomen som betoningar i fet stil och imitationer av andras röster eller tankar i kursiv

Bilaga 3. Redovisning av indexering och utformning av teman

